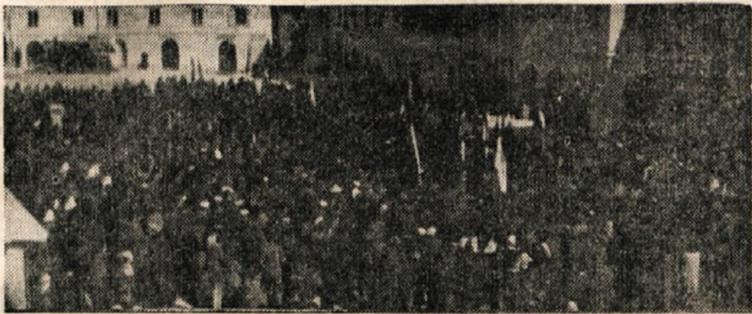


Lastniki in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Črnomelj Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Odgovorni urednik Tone Gošnjak. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staceta 23. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Narodni banki v Novem mestu 616, T-181. — Letna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 125 din. — Tiska tiskarna Slovenskega poročevalca v Ljubljani

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

Dovolj je barantanja z našimi interesi, ozemljem in krvjo!



Pogled na del demonstrantov na novomeskem Glavnem trgu 9. oktobra 1953

Kot blisk se je 8. oktobra svečer tudi po Dolenjski raznesla vest, ki je zasekala globoko rano ogorčenja v srce vsakega zavednega državljanca naše domovine, posebno pa še vsakega Slovenca. Ameriška in angleška vlada sta namreč dali skupno izjavo, da bosta umaknili iz cone A tržaškega ozemlja svoje čete in prepustili to področje Italiji. To izjavo so podali brez kakršnega koli poprejšnjega razgovora z našo vlado. Se celo svojega ožjega zaveznika Francijo niso o svoji nameri obvestili, ampak so jo pozneje samo seznanili z dokončnim sklepom.

To, čisto meštarsko barantanje za hrbot in še namen Angloamerikancev, da Italijanski imperialistično pohlepnost, ki ne pozna mere, nagradijo z našim ozemljem in prepuste Italijanskim imperialistom nad 63.000 naših ljudi, je upravičeno razburilo siehernega našega državljanca, pa tudi vse poštene delovne ljudi v svetu. V trenutku, ko se je zvedelo za to nezasišano novo krivico, so delov-

ni ljudje mest in vasi šli na ulice in trge ter spontano in enotno kot en mož odločno rekli: Dovolj je barantanja na naš račun. Če hočejo zahodni zavezniki nagradjevati Italijansko imperialistično pohlepnost, naj jo nagradjujejo s svojim ozemljem in s svojimi ljudmi, z našimi pa ne. Na desetisoče protestnih brzojav in resolucij je bilo poslanih iz številnih protestnih zborovanj na naslov Sekretariata za zunanje zadeve FLRJ, tovarišu Titu, na naslov Organizacije združenih narodov in drugim. V soboto 10. oktobra pa je pred 120 tisočglavo množico na zborovanju v Leskovcu pri Nisu spregovoril tudi naš predsednik republike maršal Tito. Spregovoril je jasno in odločno, kot bi sekal. Govoril je iz srca siehernega Jugoslavana: »Dovolj je meštarskega barantanja na naš račun. Mera naše potrpežljivosti je polna in takih nezasišanih krivic ne moremo več prenašati.« Ko je podrobno razčlenil vso zadevo s Trstom in okolice od leta 1945 dalje in do kra-

ja razgall špekulantsko meštarsčenje s tem našim in z našo krvjo in žrtvami osvobojenim ozemljem, je pribli: »Vsak korak Italijanov na to ozemlje bomo smatrali za na-

padalno dejanje proti naši državi in bomo proti njim tudi postopali kot proti napadalec v duhu Ustanovne listine Organizacije združenih narodov. Vsako ped našo zemlje bomo branili z vsemi sredstvi, ki so nam na razpolago, če bo treba tudi z orožjem.« Maršal Tito je zahteval od zahodnih zaveznikov, da umaknejo svojo izjavo, hkrati pa je predložil še en načrt za ureditev tržaškega vprašanja.

Odločne in nad vse resne besede maršala Tita so globoko odjeknile v srcih vseh naših ljudi, pa tudi po vsem svetu. Naša vlada pa je istočasno podvela potrebne ukrepe, da v vsakem slučaju zavaruje interese naše države in naših ljudi, ki jih ne bomo pustili na milost in nemilost Italijanskih pohlepnežev. Ka-

ko in kaj so naši ljudje po vsej Dolenjski, kot po vseh krajih naše domovine spregovorili o najnovejši meštarski akciji s Trstom, pa govorimo odločni protestnih resolucij, ki jih tudi objavljamo.

Papež Pij XII. hoče tudi našo Istro

Rimski papež Pij XII. se je 9. oktobra javno pridružil italijanskim iredentističnim zahtevam po naši zemlji. V razgovoru s tržaškim županom Bartolijem, ki ga je sprejel v avdienci, je Pij izrazil zadovoljstvo zaradi srčnostne vesti o Trstu. Hkrati je izrazil svoje upanje, da bo sledila prav tako srčnostna vest glede vse Istre.

Ko je blagoslovil tržaške sive, je glavar katoliške cerkve izjavil, da misli pri tem na sive vse Istre.

DOVOLJ ZEMLJE IMAMO, DA POKOPLJEMO VSAKEGA NAPADALCA

Jesensko jutro devetega oktobra, Novo mesto je preživel težko, mučno in bolešno noč. Kdor je zvedel, ni zatasil očesa. Ozke ulice so že zgodaj zavile.

»Čigav je Trst?«
»Naši Trsta ne damo! Nihče ne bo kupčeval z našo krvjo!«
Tovarne stoji. Sole molčijo. Na glavnem trgu plapolajo zastave. Na ulicah se zbirajo ljudje v gruče in ogorčeno demonstirajo: »Kupčija jim je več kot naša kri!«

Od vsepovsod se iz množice trgajo vzkliki, ki jih je rodila bolelost, udarjajo med stene in režejo srca. Srce Dolenjske je spregovorilo; ni si še povsem opomoglo od ran, ki mu jih je

zadalo kulturno poslanstvo italijanskega imperializma, zato je tembolj zabolela vest: Trst je dobila Italija! Trst — naš Trst — so prodali!

Toda že govori nekaj tisočglavi množici sekretar OK ZKS Franc Pirković-Cort: Ni bilo skoraj v zgodovini novejšega obdobja vojne, da bi Italija ne bila poražena. Toda za vsak pogled hočejo plačilo. Zadnja vojna jim je vzela vse kolonije. Zakaj jo imperialistični zapadni zavezniki ne nagradijo s kolonijami, zakaj jo nagradjujejo s tujo zemljo, z našim Trstom? — Vprašanje obvisi v zraku in boli. Tisočglava množica ogorčeno vzklika: »Trsta ne damo, Trst je naš!«

»Se imamo dovolj zemlje, da pokopljemo vsakega agresorja!«
Govornikove besede usahnejo v nepretrganem vzklikanju enotnosti in bratstvu naših narodov, naši budni Armiji in našemu neuklonljivemu vodstvu.

»Toliko, da je zemlja vpila kri otrok in starcev...«
Sivola žena s kosarom v naročju si utrinja solzo. Kdo bi uganil zakaj? Morda so ji vzeli moža in



Sekretar OK ZKS Novo mesto Franc Pirković — Cort med govorom

Katoliški duhovniki na Dolenjskem obsojajo barantanje z našo zemljo

V zvezi z najnovejšim barantanjem Angloamerikancev s cono A Svobodnega tržaškega ozemlja in njihovo izjavo, da prepuste cono A Italiji, smo se obrnili tudi na nekaj slovenskih zvedah pač poslušaj v vprašanjem, kako oni kot duhovniki in državljani gledajo na to zadevo, zlasti pa na znano izjavo papeža tržaškemu županu Bartoliju. Vsi, na katere smo se obrnili, so izjavili, da je njihovo mišljenje o tem vprašanju tako, kot vseh drugih državljanov.

Župni upravitelj g. Franc Kastelic v Mirni peči je takole povedal: »Boli me krivica, ki jo delajo našemu narodu. Trst mora biti naš, in tudi Gorica je naša, akoravno so nam jo nasilno odtrgali. Vse do Soče je naše, ker tam žive naši ljudje. Mi, kot duhovniki v verskih zadevah pač poslušaj-

Katoliški duhovniki na Dolenjskem obsojajo barantanje z našo zemljo

mo papeža, v političnih in državnih zadevah pa se on lahko prav tako moti, kot drugi. On govori kot Italijan in ne kot poglavar katoliške cerkve. To mi je potrdil tudi neki duhovnik iz Gorice, ko sva govorila o tem in še pripomnil, da papež v tem oziru zastopa izključno Italijansko stališče, s čimer pa se mi slovenski katoliški duhovniki ne moremo strinjati. Ko se gre za naš Trst, za naše ljudi, smo mi enotni s stališčem vseh naših ljudi in naše vlade.«

Podobno izjavo sta dala tudi župna upravitelja v Dobrniču in Zužemberku. G. Omahen v Dobrniču je pripomnil na izjavo papeža, da tako izjavo sicer lahko da kot Italijan, kot cerkveni poglavar pa bi je ne smel dati, ker je v popolnem nasprotju s katoliško vero. Pripomnil je še, da se to, kar

Katoliški duhovniki na Dolenjskem obsojajo barantanje z našo zemljo

papež v tej izjavi želi glede vse Istre, ne bo nikdar zgodilo.

V Smihelu pri Zužemberku so imeli duhovniki v soboto 10. oktobra dekantsko konferenco, katere se je udeležilo 11 duhovnikov. Dasi je bila to samo duhovna konferenca, se pred dnevnim redom spomni obletnice nesrečnega plebiscita na Koroskem, obenem pa ostro obsodili sklep Angloamerikancev, da prepuste cono A Italiji. V tem smislu so tudi poslali protestno resolucijo Izvršnemu svetu LRS.

Podpredsednik Pokrajinskega odbora CMD za Dolenjsko kanonik g. Frančič je glede na imperialistično poseganje Italije po naši zemlji in skrajno krivično namero in sklep zapadnih velebit Amerike in Vel. Britanije izjavil: »Mi dolenj. duhovniki odločno obsojamo poseganje Italije po naši zemlji. V teh dneh morajo prenehati vsakršna morbitna nasprotja in notranja trenja, v teh dneh se borimo za našo zemljo, za domovino. Dolenjski duhovniki se pridružujejo izjavi Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov LRS, saj boli prenehanje, krivična odločitev siehernega zavednega Slovenca. Pripravljamo se na skupščino CMD v Črnomlju. V odločni resoluciji bomo izrazili naša občutja glede na prenehanje sklepe ameriške in britanske vlade. Duhovniki bi ne smeli biti za prelivanje krvi, toda naš narod, posebno Dolenjska pozna Italijane in si lahko predstavljajo, kako bo bratom za mejo, če jih bodo na milost in nemilost prodali njim.« Glede papeževе izjave, ki jo je dal tržaškemu županu in v kateri je izrazil zadovoljstvo, zaradi »srčnostne vesti o Trstu« ter nado, da bo prav tako »srčnostna vest« sledila kmalu glede Istre, pa je g. kanonik izjavil, da papež kot cerkveni poglavar ne bi mogel podati take izjave, ker je to očitno potegovanje za Italijansko državo.

Obiskali smo tudi patra Ciprijana v Novem mestu. Ta

Katoliški duhovniki na Dolenjskem obsojajo barantanje z našo zemljo

edini je odklonil vsako izjavo, češ, da se on s politiko še nikdar ni bavil in da tudi ne čita dnevnega časopisa. Tudi vesti, ki je bila objavljena v Ljudski pravici-Borbi pod naslovom: »Papež hoče tudi Istro«, v katerem je navedena izjava tržaškemu županu, pravi, da jo ne bo prebral, ker je po pokorščini vezan k molku.

Val ogorčenja je preplaval tudi Belo krajino

Vest o krivičnem angloameriškem sklepu je zbrala okrog pol deseture usodnega večera sredi Črnomlja nad 500 ljudi, ki so demonstirali proti enostranski priključitvi Trsta in cone A Italiji. Množica je vzklikala: »Dajte nam puške, gremo v Trst! Na Glavnem trgu je govoril sekretar Okrajnega komiteja ZKS Zugelj. Demonstranti so med njegovim govorom zahtevali naj bi brzojavno poslali resolucijo maršalu Titu, Izraža naj pripravljenost belokranjskega ljudstva na vse najhujše.

Tudi v Metliki se je zbralo nad tisoč ljudi, ki so prav tako ogorčeno obsodili krivično meštarsčenje z našo zemljo. V protestnih resolucijah našim voditeljem, so zagotovili da partizanaka Bela krajina stoji v vseh odločitvah trdno za njimi.

Novomeška mladina tovarišu Titu

Zveznemu Izvršnemu svetu Beograd
Ob nepričakovani vesti o krivičnem sklepu zapadne politike, se mi, mladina novomeških srednjih šol, ogorčeni nad krivico, ki nam je bila storjena, pridružujemo enoglasno klicem vseh naših narodov:

ne dovolimo trgati naše zemlje! Prepričani smo, da bo naše vodstvo na kakršenkoli način preprečilo, da bi se naši primorski bratje vrnili pod fašizem.

Ljubljani naš maršal! Zaupaj v moč Tvoje mladine! V vsakem trenutku smo pod Tvojim vodstvom pripravljani lj po stopinjah SKOJevcev in po njihovem vzgledu pripravljani tudi umreti za svobodo naše zemlje!

Smrti fašizmu — svobodo primorskim bratom! Mladina srednjih šol v Novem mestu

Predsedniku FLRJ, vrhovnemu komandantu JLA tovarišu Titu

Beograd

Dragi naš maršal! Prebivalci Novega mesta in okolice smo včeraj zvedeli za odlok vlad Zruženih držav Amerike in Velike Britanije, da prepustijo upravno cone »A« svobodnega tržaškega teritorija Italiji. Pohiteli smo na ulice in poti in demonstiramo.

Nimamo besed, s katerimi bi lahko izrazili svoje ogorčenje nad takim barantanjem zahodnih velebit z Italijanskim klerofašizmom na račun naše, slovenske grude, naše, slovenske jadranske obale, naše slovenske krvi, krvi vseh jugoslovanskih narodov. Mar naj dovolimo, da se nam Italijanski imperialistični gad vzpne na naše izmučene, toda ponosne prsi? Mar naj žrtvujemo našo svobodo? Ne, nikoli ne! Povej, dragi Tito, ali naj vzamemo orožje v roke! Ali naj italijanske črnosrajčnike še enkrat požemo iz naše zemlje kot smo to storili v naši osvobodilni vojni? Mi ne damo niti enega Slovenca več v sužnost italijanskega fašističnega škornja! Žrtve za našo svobodo so bile neizmerno, toda če je treba, se ne bojimo tudi novih žrtev za naše brate. Nestrpnno pričakujemo odločitev Izvršnega sveta in Tvoje odločitev, tovariš maršal! Zahtevamo od Tebe, od našega državnega vodstva, da ukrene vse, da se zavarujejo naše stotletne pravice v Trstu in Slovenskem Primorju!

Tito, poklič nas v boj, naša srca in naše železne pesti so pripravljene!

Zivela svobodna socialistična domovina!

Zivela hrabra Jugoslovanska ljudska armada!

Zivel Tito!

Novo mesto, dne 9. oktobra 1953.

5000 udeležencev protestnega zborovanja v Novem mestu

Kočevje in Ribnica, dne 9. oktobra

Kočevje 9. okt. Partizanska Kočevska, ki je še vsa pod vtisom slavnostnega zborovanja 3. in 4. okt. na Pugledu in Kočevju, je z največjim ogorčenjem sprejela vest, da pade Trst s cono A zopet v suženjstvo italijanskih imperialistov.

Borbeno prebivalstvo Kočevja se je takoj po objavi v radiu, zbralo na ulicah ter ogorčeno protestiralo proti krivičnemu in izdajalskemu sklepu vlad ZDA in Vel. Britanije. Ogorčeno prebivalstvo je manifestiralo po ulicah mesta in vzklikalo proti nenamernemu apertu laških imperialistov in izdajalskemu početju takomimovanih naših »zaveznikov«. Manifestanti so burno vzklikali maršalu Titu, Partiji, naši ljudski Armadi ter svobodnemu Trstu. Zvijenje damo, Trsta ne damo!

Ribnica, 9. okt. Ob 9. uri se je na pisk številnih siren zbralo v središču trga v Ribnici okrog 2000 ljudi — delavce iz podjetij, uslužbence, kmetov iz okoliških vasi, šolske mladine z zastavami in pripadniki Jugoslovanske ljudske Armade iz ribniškega garnizona in ostalih prebivalcev Ribnice. Protestno zborovanje je začel tov. Abraham Ančič.

Na protestnem zborovanju je govoril tudi komandant ribniškega garnizona in sekretar OK ZKS Ribnica tov. Maks Nosan, ki je prebral protestno resolucijo maršalu Titu, da naj ukrene vse, da bodo naši bratje v Trstu rešeni suženjstva. Nato se je razvila povorka iz Ribnice proti Gorenji vasi. Protestna zborovanja so bila tudi po vseh večjih krajih Kočevske.

Narodni heroj Cana Babovič

se bo udeležila jutrišnje proslave 10. obletnice I. kongresa SPZS v Dobrniču, kjer bo spregovorila vsem delovnim ženam.

Cana Babovič je z gled komunistke, pravo poseebljenje revolucionarke, žene, ki je vse svoje delo posvetila boju za pravice in boljše življenje delovnega človeka.

Rojena je bila leta 1907. Delala je v raznih tekstilnih tovarnah. Ze po šestojanuarski diktaturi je pričela kot komunistka aktivno delati. Leta 1937, v času kragujevačke pravde so jo ujeli in zaprli. Preživela je vse grozote mučenja, toda ničesar ni izdala. Nato je pretrpela 2 leti robije v Požarevcu.

Ze pred vojno je bila članica Centralnega komiteja KPJ, Med vojno je posvetila vse svoje moči partijskemu političnemu delu. — Po osvoboditvi dela na odgovornih političnih in državnih mestih. Z velikim razumevanjem rešuje socialno problematiko, predvsem za zaščito



matere in otroka ter za čim boljše ureditev delovnih odnosov. — Bila je tudi predsednica CO AFZ Jugoslavije. Kot človek je izredno preprost, tovarniška, prišrna in je zelo priljubljena.

Vse žene borbene Dolenjske ji kličemo: »Prišrdno pozdravljena v naši sredici!

Niti koščka zemlje, ki je prepojena z našo krvjo, ne damo

Tako je odgovorilo ljudstvo Novega mesta prvim vestem o zahrbitni prepustitvi Trsta in cone A Italiji. Neverjetno vest, ki jo je prebivalcem Novega mesta posredoval radio, je ljudstvo drugega terena na množičnem volilnem sestanku sprejelo

z ogorčenjem. Mestne ceste so se v hipu napolnile. Tako odločnih demonstracij v Novem mestu že dolgo nismo videli. Trajale so preko polnoči. Demonstranti so prepevali borbene partizanske pesmi in vzklkali: »Ničesar se ne bojimo! Mirno zremo v bodočnost in čakamo na odločitev maršala Tita! Komaj se je vest med ljudmi razširila in utrdila, že so dajali demonstranti svoji ogorčenosti duška z vzkliki: »Zvijenje damo, Trsta ne damo, Trsta ne damo. Trst je naš! Dajte nam puške! Nikdar ni v prebivalcih Novega mesta tako živo vzplamtel spomin na vsa medvojna grozodejstva, ki so jih podivjani nosilci »svadisočletne kulture« zadajali Dolenjski — vse dokler jih niso v septembru 1943 osramočene, ponižane in premagane razoročevalce žene, dekleta in celo otroci. Novo mesto je v enem samem večeru pokkazalo, da čuti in diha kot vedno doslej: »Za Tita, za socializem, za svobodno domovino, ki ima dovolj kruha in strahе tudi za naše zamejske brate.«



»Zvijenje damo — Trsta ne damo!« — Tisoči Novomeščanov so to različno povedali na zadnjih velikih demonstracijah

Pozdravljene delegatke I. kongresa SPZZ in vse delovne žene!

Ob desetletnici našega prvega kongresa, ki je pokazal dotedanje delo naše slovenske žene v času NOB in sprejel sklepe za nadaljnjo aktivizacijo in mobilizacijo žene, najtopleje pozdravljamo vse delegatke I. kongresa v partizanski Dolenjski in vam ter vsem delovnim ženam kličemo: Kot se v času NOB nismo strašile žrtve za svobodo in smo se z ramo ob rami z našimi tovariši borile, vztrajale in žrtvovali, tako se ne strašimo žrtve in naporov danes! Naša borba, borba za lepše življenje, za mir in pravično sožitje med narodi še ni končana. Naša enakopravnost, izbojevana v času NOB in uzakonjena v naši ustavi, še ni postala dejanska enakopravnost. Zato moramo nadaljevati borbo za gospodarski dvig naše vasi, predvsem borbo za gospodarski dvig naše vasi, kar daje materialno osnovo naši enakopravnosti. Borimo se za kulturni dvig naše vasi, naše žene, za napredek našega gospodinjstva, kar bo ženo razbremenilo vsakodnevnih drobnih skrbi in ji tako dalo možnost sodelovanja na vseh področjih družbenega življenja.

Žrtve druge svetovne vojne nekaterim ljudem v svetu še niso bile dovolj, da bi zaščitili interese in pravice malih narodov in delovnega človeka vedno znova teptajo osnovne človečanske pravice, načela Ustanovne OZN listine. Toda me žene še nismo pozabile gorja, trpljenja in prelite krvi, še dobro pomnimo, kaj pomeni izkoriščevalce in zatiralec. Zato se bomo z isto odločnostjo kot za napredek naše države borile tudi za uveljavljanje človečanskih pravic, za pravično sožitje med narodi, za svobodo naših bratov in sestra v Slovenskem Primorju in Trstu.

Za napredek naše domovine, za svobodo našega Primorja, za enakopravne odnose med narodi, strnjene v enotnih vrstah pod vodstvom tovariša Tita, smo bile in smo pripravljene na napore in žrtve. Izraz takega našega razpoloženja naj bo naša manifestacija v Dobrniču!

OO AFZ Novo mesto

Odlok o javnem redu in miru v novomeškem okraju

Okrajni ljudski odbor Novo mesto je na podlagi 2. odstavka 15. čl. in 1. točke 59. člena Zakona o okrajnih ljudskih odborih (Uradni list LRS št. 19 - 89/52) v zvezi z 8. členom Zakona o prekrških zoper javni red in mir (Uradni list LRS št. 16 - 88/49) in št. 40 - 184/51 ter s 3. in 4. členom Temeljne-ega zakona o prekrških na seji obeh zborov dne 24. IX. 1953 sprejel

ODLOK O JAVNEM REDU IN MIRU

I. Splošne določbe

1. člen

Državljanji morajo uravnavati svoje vedenje in ravnanje tako, da ne motijo dela, razvedria in počitka sodržavljanov, da varujejo javno moralo, pazijo na snago, ne kvarijo lepote zunanje okolice, ne delajo škoda na javnih prostorih in ne ogrožajo zdravja ljudi.

Dobrine iz prednjega odstavka uživajo upravno - kazensko varstvo po predpisih tega odloka.

II. Varstvo mira

2. člen

Prepovedano je vsako dejanje na javnem ali zasebnem prostoru, ki moti mir okolice, in sicer je prepovedano:

- 1. uporabljati zvočnike, radio aparate, gramofone in druga glasbila, ali kakršnekoli druge naprave na tak način, da v velikih meri motijo okolico;
- 2. uporabljati v nočnem času po strnjenih naseljih motorna vozila, ki niso opremljena z izpušno dušilko.

3. člen

V času od 22. do 5. ure so prepovedana vsa dejanja, ki kakorkoli motijo nočni mir. Izvzete so motnje, ki izvirajo iz kmetijskega ali industrijskega dela.

Zabavni sporedi in prireditve, ki trajajo čez 22. uro, se morajo izvajati v zaprtih prostorih tako, da ne motijo nočnega mira.

4. člen

Cerkveno zvonjenje je dovoljeno:

- a) v zvezi z rednimi cerkvenimi obredi enkrat za posamezen obred in sme trajati največ 1 minuto;
- b) zjutraj in popoldne sme trajati največ 1 minuto;
- c) pri pogrebnih sme trajati največ 3 minute.

Pritrkovanje z zvonovi ni dovoljeno. Če je nujno potrebno zaradi miru, kot na primer v bližini

javnih ustanov, sme tajništvo za notranje zadeve OLO na določenih krajih in ob določenem času predpisati nadaljnje omejitve zvonjenja.

III. Varstvo mladine

5. člen

Mladina pod 16 let starosti ne sme brez spremitve staršev ali drugih odraslih oseb:

- 1. udeleževati se javnih prireditev, ki se končajo po 22. uri;
- 2. obiskovati gostilne in druge podobne lokale;
- 3. obiskovati kino predstave, ki se končajo po 22. uri;
- 4. javnih plesov se mladina pod 16 let starosti sploh ne sme udeleževati, mladina med 16 in 18 letom pa samo v spremstvu staršev ali drugih odraslih oseb, vendar ne po 22. uri.

Za šolsko mladino veljajo šolski predpisi, v kolikor so strožji.

Zaradi prekrškov iz 1. odstavka tega člena se kaznujejo mladoletniki ali njihovi starši, kakor tudi lastnik, zakupnik ali uslužbenec obrata.

IV. Varstvo zdravja, snage in zunanje okolice naselij

6. člen

Prepovedana so vsa dejanja, ki ogrožajo zdravje ljudi, nasprotujejo pravilom snage ali kazijo zunanost naselij, in sicer:

- 1. metati odpadke, pljuvati ali drugače onesnažiti tla ali predmete na javnih prostorih;
- 2. poškodovati, uničiti ali odstraniti posodo za odpadke, nameščeno v javnih prostorih;
- 3. odlagati odpadke ali gnoj na mestih, ki niso za to določena, zlasti ob javnih cestah in poteh;
- 4. odlagati odpadke na prostem, kjer so izpostavljeni sončni pripekli, da se širi smrad zaradi razkrajanja;
- 5. spuščati odpadne vode in gnojnice na javno pot ali odprt cestni jarek;
- 6. nameščati lepake, letake ali objave na mestih, ki niso za to določena, pisati po poljih, po zidovih, ograjah ali javnih lokalih.

V. Varstvo družbene discipline

7. člen

Vsak državljan se mora vesti na javnih prostorih dostojno in se izogibati dejanjem, s katerimi se krši družbena disciplina in moti gibanje in delo ter razvedria sodržavljanov ali se zavajajo ti k nedisciplini ali s katerimi

rim se žali javna morala. Zato je prepovedano:

- 1. izživati, nadlegovati, smesiti ali ogroziti osebe v javnih in zasebnih prostorih;
- 2. peti nedostojne ali žaljive pesmi, nedostojno govoriti, preklinjati, žaliti z nedostojnim vedenjem čut dostojnosti drugih, kazati nedostojne slike ali predmete;
- 3. kljub opominom se zadrževati v gostinskem lokalu po končanem obratovnem času;
- 4. surovo pretepati (na različne načine) živali ali preobremenjevati živali ali jih uporabljati za dela, za katera so zaradi bolezni, onemoglosti ali starosti nesposobne.

VI. Varstvo ljudi in premoženja

8. člen

Prepovedana so vsa dejanja, s katerimi se ogroža varnost ljudi oziroma premoženja, in sicer je prepovedano:

- 1. pustiti ob javnih poteh ograjo ali živo mejo v takem stanju, da ogroža varnost, ovi- ra promet ali kazi zunanje lice;
- 2. poškodovati ali odstraniti table ali druge javne znake ter svetilke, nameščene za razsvetlavo javnega prostora;



Z nepozabnega srečanja na Pugledu: skupina starih aktivistov iz Bele krajine

3. opustiti popravilo zgradb ali naprav, če ogrožajo varnost;

4. poškrbati ali pomazati ljudi ali precejše stavbe z brezobzirno vožnjo;

5. zasipati ali drugače poškodovati vojaške obrambne objekte;

6. z metanjem kamenja ali drugih predmetov ogroziti varnost ljudi;

7. motiti javne shode, zborovanja, sestanke ali druge javne prireditve;

8. zadrževanje otrok pod 10 let starosti brez nadzorstva na prometnih krajih, zlasti ob cestah.

VII. Kazni

9. člen

Za prekršek se kaznuje z denarno kaznijo do 3.000 din, kdor prekrši prepovedi ali dolžnosti našete v 2. členu (razen v 2. točki), v 3., 4., 5. členu, v 6. členu (razen v 1., 2., 6. in 7. točki) in v 7. členu (razen v 2. točki) in v 8. členu.

Za kršitev predpisa pod št. 8 in 8. čl., se kaznuje osebe, ki jim je poverjena vzgoja ali nadzorstvo nad otroki.

10. člen

Pripadniki Ljudske milice smejo takoj na mestu od tistih, ki jih zalotijo pri prekršku, izterjati denarno kazeno v znesku 50 din, za prekršitev določeno v 2. točki, 2. členu in iz 1., 2., 6. in 7. točke 6. člena.

VIII. Končne določbe

11. člen

Javni prostor je po tem odloku tisti prostor, ki se uporablja za javni promet, kakor tudi javnost dostopen prostor.

12. člen

Določbe tega odloka ne veljajo za območje Ljudskega obora mestne občine Novo mesto. Ljudski odbor te občine bo kot Ljudski odbor občine s posebnimi pravicami izdal samostojen odlok o javnem redu in miru.

13. člen

Ta odlok prične veljati v 8 dneh po objavi v Uradnem listu LRS.

Štev. I. - 9233/1-53

Novo mesto, dne 24. IX. 1953.

Predsednik OLO Viktor Zupančič

Generalnemu sekretarju OZN New York

Prav vsi prebivalci Novega mesta in okolice smo nepopisno ogorčeni zaradi odločitve vlad Združenih držav Amerike in Velike Britanije, da prepustijo upravo cone »A« STO Italiji in da iz nje umaknejo svoje čete.

S tem so zadali nam, svobodoljubnim Jugoslovonom novo, neozdravljivo rano. Mar smo se borili in zmagali, mar smo žrtvovali 1.700.000 ljudi, mar smo žrtvovali naša mesta in vasi zato, da sedaj vlad nekateri veliki sil podlo in zahrbito barantajo z večrajšim in današnjim skupnim sovražnikom? Mar nismo vodili neizprosno boj proti silam fašizma, Mussolinija in Hitlerja z ramo ob rami z vsemi svobodoljubnimi narodi sveta? Ali se vlade Združenih držav Amerike in Anglije zavedajo, kakšno strašno krivico delajo s takimi enostranskimi in nepoštenimi odločitvami ne samo Jugoslaviji in njenim narodom, pač pa vsemu naprednemu svetu sploh?

Zahtevamo od Vas, gospod generalni sekretar, da Organizacija združenih narodov podvzame takoj vse potrebne ukrepe, da se italijanski fašistično-imperialistični hijeni onemogoči okupacija Trsta in okolice! Ne dovoljujemo, da se o usodi jugoslovanske, slovenske zemlje in ljudi slovenske narodnosti odloča brez Jugoslavije!

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Zivel bo Organizacije združenih narodov za mir, za enakopravnost med narodi, za svobodo in samoodlobo narodov!

Novo mesto, dne 9. oktobra 1953.

5000 udeležencev protestnega zborovanja v Novem mestu

Tercija kam ni mar bodočnost dragatuške mladine

Dragatuški trg so Nemci in lepem prostoru, vendar dokaj bardiral. Se v septembru 1952 so ruševine cerkve ob trgu nevarno grozile, da se bodo sesule in pokopale kakega neprevdneža. Prejšnji župnik Vidic ni hotel slišati o odstranitvi ruševin, češ da je zidovje sblago-slovoljeno. Toda občinski odbor je organiziral prostovoljno delo in vsačani so spreminili ruševine v velik kup kamenja, ki so ga začeli šele letos na župnikovo prigovarjanje odbirati za gradnjo nove cerkve. Zrasla naj bi na prostoru, kjer je stala prejšnja. Pri tem pa nekateri smarljivje Dragatuščani niso pomislili na to, kako zelo je Dragatušu in okoliškim vasem potrebna nova moderna šola. Otroci se uče kar v treh hišah. Nekateri tercijalke so v sveti gorečnosti celo zahtevale, naj se zgradi najprej cerkev, nato šele šola, češ da je za šolo še vedno čas. Da bi dobili čisto sliko o vsem, kar se plete v Dragatušu okrog zidave in šole, smo obiskali predsednika občine in domačega župnika.

koliko pod vasjo, sicer na lepem prostoru, vendar dokaj bardiral. Se v septembru 1952 so ruševine cerkve ob trgu nevarno grozile, da se bodo sesule in pokopale kakega neprevdneža. Prejšnji župnik Vidic ni hotel slišati o odstranitvi ruševin, češ da je zidovje sblago-slovoljeno. Toda občinski odbor je organiziral prostovoljno delo in vsačani so spreminili ruševine v velik kup kamenja, ki so ga začeli šele letos na župnikovo prigovarjanje odbirati za gradnjo nove cerkve. Zrasla naj bi na prostoru, kjer je stala prejšnja. Pri tem pa nekateri smarljivje Dragatuščani niso pomislili na to, kako zelo je Dragatušu in okoliškim vasem potrebna nova moderna šola. Otroci se uče kar v treh hišah. Nekateri tercijalke so v sveti gorečnosti celo zahtevale, naj se zgradi najprej cerkev, nato šele šola, češ da je za šolo še vedno čas. Da bi dobili čisto sliko o vsem, kar se plete v Dragatušu okrog zidave in šole, smo obiskali predsednika občine in domačega župnika.

Narčte za novo šolo je naredil Projektni zavod v Ljubljani. Kakor povedo narčti, bo nova šola ena najlepših šol v Beli krajini, toda stala bo nekako pod vasjo, sicer na lepem prostoru, vendar dokaj bardiral. Se v septembru 1952 so ruševine cerkve ob trgu nevarno grozile, da se bodo sesule in pokopale kakega neprevdneža. Prejšnji župnik Vidic ni hotel slišati o odstranitvi ruševin, češ da je zidovje sblago-slovoljeno. Toda občinski odbor je organiziral prostovoljno delo in vsačani so spreminili ruševine v velik kup kamenja, ki so ga začeli šele letos na župnikovo prigovarjanje odbirati za gradnjo nove cerkve. Zrasla naj bi na prostoru, kjer je stala prejšnja. Pri tem pa nekateri smarljivje Dragatuščani niso pomislili na to, kako zelo je Dragatušu in okoliškim vasem potrebna nova moderna šola. Otroci se uče kar v treh hišah. Nekateri tercijalke so v sveti gorečnosti celo zahtevale, naj se zgradi najprej cerkev, nato šele šola, češ da je za šolo še vedno čas. Da bi dobili čisto sliko o vsem, kar se plete v Dragatušu okrog zidave in šole, smo obiskali predsednika občine in domačega župnika.

Kulturna in človeškana dolžnost nas vseh je, da nudimo mladim ljudem pogoje, da svobodno razvijajo vse svoje duhovne in telesne sposobnosti. Zato nikakor ne smemo dopustiti, do bi se po poboznih željah dragatuških tercijalk dragatuška mladina še naprej vzgajala v tesnih sobah in v treh hišah samo zato, da bi si te ženske v novi cerkvi primolile več spomrtnih radostia.

Volitve odbornikov okrajnega zbora proizvajalcev v okraju Crnomelj

SKLEP

Na podlagi 9. točke 126. člena Zakona o okrajnih ljudskih odborih (Uradni list LRS, št. 19.89/1952) razglasim sklep o določitvi dneva volitve odbor. nikov Zbora proizvajalcev Okrajnega ljudskega odbora Crnomelj v obeh proizvajalskih skupinah, ki sta ga sprejela Okrajni zbor in Zbor proizvajalcev Okrajnega ljudskega odbora Crnomelj na svojih sejah dne 22. septembra 1953 na podlagi 2. točke Odloka o razpisu volitev v zbor proizvajalcev okrajnih in mestnih ljudskih odborov (Uradni list LRS, št. 31.104/1953) in ki se glasi:

o določitvi dneva volitve odbornikov Zbora proizvajalcev Okrajnega ljudskega odbora Crnomelj na vsem območju okraja Crnomelj.

1. Določijo se dnevi volitve v Zbor proizvajalcev Okrajnega ljudskega odbora Crnomelj na vsem območju okraja Crnomelj.

2. Volitve odbornikov v proizvajalski skupini industrije, trgovine in obrti bodo v četrtek, dne 5. novembra 1953.

Volitve odbornikov v proizvajalski skupini kmetijstva bodo v nedeljo, dne 8. novembra 1953.

3. Za izvršitev tega sklepa skrbi Okrajna volilna komisija Crnomelj.

4. Ta sklep velja takoj in se ga razglasi na razglasni deski Okrajnega ljudskega odbora Crnomelj in v Dolenjskem listu.

Del. št. I.3330/9.53
Crnomelj, 22. IX. 1953.

Predsednik OLO: Janez Zunič

Proizvajalci novomeškega okraja so izbrali kandidate za svete proizvajalcev

Predlagani kandidati za svete proizvajalcev v novomeškem okraju je končano. Predloge bo sedaj pregledala in potrdirila, v kolikor so v skladu z zakonitimi predpisi, okrajna volilna komisija. Predloge za kandidate za republiški in zvezni zbor proizvajalcev bo pregledala in potrdirila republiška, odnosno zvezna volilna komisija.

Za zvezni zbor proizvajalcev kmetijske panoge voli vsa Dolenjska iz Ljubljano vred enega poslanca. Proizvajalci kmetijske panoge novomeškega okraja so v ta zbor predlagali tovariša Janeza Hribarja, člana Izvršnega sveta LRS. V industrijski skupini pa voli novomeški okraj skupno z okrajema Kočevje in Crnomelj enega poslanca za zvezni zbor proizvajalcev. Novomeški proizvajalci industrijske panoge so za to mesto predlagali tovariša Avgusta Jazbinska, uslužbenca Sekcije za vzdrževanje proge, za katerega je največ predlogov, predlagali pa so tudi tovariša Jožeta Kneza, direktorja Lesnoindustrijskega podjetja Novo mesto in tovariša Ludvika Simončiča, upravnika Telekomunikacije v Sentejnerju.

V republiški zbor proizvajalcev v kmetijski panogi voli novomeški okraj enega poslanca. Skoraj vsi predlogi volivcev za to mesto so za tovarišico Ing. Vilmo Pirkovičovo, predsednico Glavnega odbora Zveze združenih za Slovenijo. V industrijski panogi je za republiški zbor proizvajalcev največ predlogov za tovariša Staneta Smladca, direktorja tovarne lesnih izdelkov v Novem mestu, predlagan pa je tudi tovariš Henrik Cigoj, upravnik vodovodnoinštalacijskega podjetja v Novem mestu.

Glede poteka sestankov proizvajalcev, na katerih so predlagali in sprejemali kandidate, pa moramo reči, da so bili ti vse preveč enostranski. Na teh sestankih se je na splošno razpravljalo le o tehnični izvedbi volitev in o kandidatih, zelo malo ali nič pa se ni govorilo o splošnih gospodarskih in političnih problemih v državi, re-

publiki, okraju in občini. To je očitna politična napaka aktivistov na terenu in članov množičnih organizacij, ki jo je treba na splošnih zbornih volivcev popraviti. Naši delovni ljudje hočejo in morajo biti seznanjeni z vsemi gospodarskimi in političnimi problemi, ker je tako bodo znali pri volitvah pravilno izbirati in edicirati, kdo jih bo zastopal bodoča stiri odroma tri leta v najvišjih oblastvenih organih. Tudi malomarnost in izvoljenih organov kmetijskih združenj in ljudskih odborov do zakonitosti pri sklicevanju zborov volivcev in do priprav za te zore je treba ostro obsoditi. Tako je na primer predsednik občinskega ljudskega odbora in tajnik splošne kmetijske zadruge v Skočjanu Blaž Sutar v nedeljo 11. oktobra odšel na lov, akoravno je bil sklican pri njih zbor volivcev.

sestava. Hiša v Crnomlju je bila Martinu Plutu zaplenjena in ima v njej samo užitek stanovanja. Lastnik 22.85 ha velikega posestva je brat Martina Pluta, ki se nahaja v Argentini. Martin Plut pa živi na tem posestvu in ga uživa.

Ni vse slabo, kar se ne sveti, a tudi zlato ni vse, kar se sveti

RESNICA O TOVARNI UČIL V CRNOMLJU - VTIŠI NISO VSELEJ ODRAZ RESNICNEGA STANJA - BELA KRAJINA JE ZA INŽENIRJE IN TEHNIKE SE VEDNO KRAJ NEKJE ZA GORJANCI, O KATEREM SE MALO SLISI IN KAMOR NI VARNO PRITI

ga stanja v Beli krajini zahtevala vrsto poglobljenih gospodarskih študij, nikakor pa ne skratkih ogledov, ki bi zadovoljale, da si človek ustvari v nekaj stavkih dokončno sodbo o propadajoči belokranjski industriji. To velja še posebno za sodbo o direktorju Tovarne učil v Crnomlju.

Kaj nam pove skratke ogleda Tovarne učil? Ograjena je z bodečo žico in zato podobna koncentracijskemu taborišču. Ob vhodu stoji samski dom, ki ima nekaj pobitih šip. Na dvoriščih so kupi starega železa, ki ga bo treba odpeljati in prodati. Imajo tudi zaloge in dva milijona dinarjev jim leži v ležalnih stohih, ki jih bodo lahko prodali šele drugo leto. To nam pove skratke ogleda Tovarne učil, ki

rodil lahko presenetljive vtise. Toda pogled v zgodovino tovarne, če že ne opraviluje prejšnjega industrijskega sveta pri OLO Crnomelj, opravičuje vsaj direktorja tovarne Zvoneta Kranjca.

Popravek

V poročilu zasedanja OLO v Crnomlju, ki je bilo objavljeno v 39. številki Dolenjskega lista dne 2. X. 1953 pod naslovom »Ljudski odbor zastopa ljudstvo, zato naj dela za ljudstvo« pravilna navedba, da je tov. Plut Martin lastnik hiše v Crnomlju in 22.85 ha velikega po-

ne Zvone Kranje. Čeprav je z oglašil in osebo jakal stike z lesnimi strokovnjaki, mu vendar doslej še ni uspelo, da bi vpe-ljal v tovarno red. Vsakdo se Crnomlja brani izgovorom, da je ta kraj predaleč za Gorjanci in da mora človek živeti v njem odtrgan od kulturnih središč, nekje svetu za hrptom, brez možnosti nadaljnega strokovnega izpopolnjevanja. Šele pred dobrim mesecem je tovarna namestila vse tehnično in upravno vodstvo in si prvič v zgodovini uredila računovodstvo.

Možnostih, ki jih ima za razvoj, Bela krajina ne samo, da sama vidi vse, kar ji še manjka, Bela krajina tudi že šest let raste, si celi medvojni rane in se gospodarsko krepi skoraj brez vsakršnih strokovnjakov. Toda o tem ni besede!

Vtiši, nanizani v omenjenem članku, naj bi bili vsaj odraz zasedanj sindikalnih svetov, če ne že resničnega dela belokranjskih sindikalnih organizacij. Človek pri prebiranju članka nikjer ne najde odgovora na vprašanje, kako je z belokranjskimi sindikalnimi organizacijami. Vendar so na sestankih razpravljali študije o delu sindikalnih podjetij, čeprav bi morali na teh sestankih govoriti predvsem o delu sindikalnih podružnic. Tako pa so za gospodarske neusphe v Beli krajini krivile le nemorne roke direktorja, ki bi pa spet ne smel imeti močnih rok, ker bi ga potlej morali kriviti v diktatorja.

Rešiti je, da živi Bela krajina danes v tako občutni gospodarski zaostlosti, kakršno bi že zaradi svoje slovenske preteklosti nikdar ne zaslužila. Vendar bi zaostlosti, neredu, smeteh in o-

ne Morda bo kdo vprašal, kaj je delal delavski svet? Toda dejstvo je, da delavsko samoupravljanje v tej tovarni še ni dobilo svoje revolucionarne vsebine. Zakaj? Zato, ker vodstvo tovarne doslej še ni bilo sposobno dati delavskemu svetu poročila o svojem delu in ga tudi ne seznanjati z vsemi problemi proizvodnje. V čem so? Tovarna učil dela za šole, ki deset mesecev nimajo denarja, a v dveh bi hotele kupiti vse. Proizvodnja je težko normirati, saj tovarna ne prelema serijskih naročil. Izdelki prihajajo na trg predragi zaradi slabo urejenega proizvod-

nega procesa in zaradi nepopolne mehanizacije. Toda tovarna se že osamosvajala; izdeluje čebelnice panje in šolsko pohištvo. V juliju je ustvarila za dva milijona vrednosti v izdelkih, v avgustu za 4.200.000, a september je dal tovarni že sedem milijonov. To je napredek kolektiva in tovarniškega vodstva. Kakor vse kaže, bodo v tovarni plačali delavcem že ta mesec vse zaslužke, pa tudi prihodnje mesece bodo izplačevali polne plače. Kupili so tračno brusilko, iz inozemstva bodo dobili za proizvodnjo prepotrebne stroje, a Industrijski biro pri Gospodarskem svetu LRS jim bo do 30. novembra temeljito preuredil tovarno, ki bo nato res dajala delavstvu toliko kruha, kolikor ga zasluži. »Kratke ogleda Tovarne učil nikakor ne zadostuje, da bi človek posedoval vse probleme, ki se tajejo delovni kolektiv. Človek dobi le bežen vtis ali vrsto vtisov, ki diše morda ne-hote močno po smrtni obsodbi. Toda življenje samo bo razsodilo, v koliko prikazujejo površni vtiši resnično stanje Tovarne učil v Crnomlju. B.

Izpred sodišča

Šest mesecev zapora za poneverbo ljudskega denarja

Lani v decembru je dobil službo občinskega blaginjskega priobčnik Dolenjske Toplice Stanislav Zupančič. Pobiral je davke in druge določbe ter jih odvajal naprej, vendar je poleg tega za januarja in februarja letos nekaj prdržal za sebe. 31.261 din je hodilo navskriž med plačanimi in odvdenimi dajatvami, ker se je ta znesek prijel njegovih prstov. Kako je poleg tega prišlo do dveh enakih potrdil za en znesek, tudi na razpravi 25. septembra pred senatom okrajnega sodišča v Novem mestu ni bilo pojasnjeno. Ko je začutil, da mu je vsled kriminalnih podvigov postalo v Dol. Toplicah prevročje, je odšel brez slovesa proti severu, kjer je nameraval »menda z uradnim dovoljenjem prekorčiti državno mejo.

Na razpravi je zatrjeval, da je 25.000 din moral vzeti, ker mu je nekdo iz predala ukradel prav toliko denarja. Tatvine seveda ni nikdar prijavil, druge zneske pa je porabil za sebe. Zastopnik jav-

nega tožilstva je na razpravi umaknil točko obožbe za požarko nezakonitega prekorčenja državne meje, za kaznivno dejanje goljufije z uradno listino pa ga je senat obsodil na 6 mesecev zapora, plačilo stroškov postopka in povrnitev zneska 31.261 din.

Ob mejniku so se spraskali

Mejaša Angela Simčič in Martin Malenšek iz Dol. Težke voda se sprla ob mejniku pri potoku, ker je po zatrjevanju Simčičeve Malenšek prestavljal mejnike. Med prepričim je Simčičeva tudi z udarci po Malenšku uveljavljala svojo pravico, ta pa je zaradi tega svojo poiskal na sodišču, ker ga je Simčičeva lahko telesno poškodovala. Po večih razpravah je senat okrajnega sodišča v Novem mestu obsodil Angelo Simčič na 15 dni zapora in 2000 din denarne kazni, pogojno za dobo dveh let, ki pa bodo verjetno, sodeč po obnašanju na sodišču, zanjo trda preizkušnja.

Desettisoče bralcev »Slovenskega poročevalca« dne 16. septembra letos seznanili članek »Bela krajina v znamenju gospodarskih sanacij« z vrsto vtisov novinarja J. K., ki je prisostvoval z dvema članoma republiškega sveta Zveze sindikatov za Slovenijo raznovrstnim sestankom in konferencam v Beli krajini.

Izkusnje uče, da vtiši nekaj-dnevnege posedanja na konferenca pogosto niso odsev resničnega življenja, vsaj vereno ne, zato bi jih v nobenem primeru ne smeli formulirati kot trditve. Toda pisec navedenega članka jih formuliral Ze kratke ogled Tovarne učil v Crnomlju mu zadostuje, da svoje osobne vtise zgosti v začetnje, kako neki more biti direktor te tovarne tudi: predsednik odbora za industrijo pri OLO Crnomelj. In to svoje začetnje posreduje s kupi smeti, ki čkajajo na metlo, desetisočim bralcem »Slovenskega poročevalca« - komu v korist? Beli krajini? Bela krajina ne prikaže od redkih obiskovalcev, ki navadno službeno zabredejo čez Gorjance, fraz o zaostlosti, neredu, smeteh in o-

možnostih, ki jih ima za razvoj, Bela krajina ne samo, da sama vidi vse, kar ji še manjka, Bela krajina tudi že šest let raste, si celi medvojni rane in se gospodarsko krepi skoraj brez vsakršnih strokovnjakov. Toda o tem ni besede!

Vtiši, nanizani v omenjenem članku, naj bi bili vsaj odraz zasedanj sindikalnih svetov, če ne že resničnega dela belokranjskih sindikalnih organizacij. Človek pri prebiranju članka nikjer ne najde odgovora na vprašanje, kako je z belokranjskimi sindikalnimi organizacijami. Vendar so na sestankih razpravljali študije o delu sindikalnih podjetij, čeprav bi morali na teh sestankih govoriti predvsem o delu sindikalnih podružnic. Tako pa so za gospodarske neusphe v Beli krajini krivile le nemorne roke direktorja, ki bi pa spet ne smel imeti močnih rok, ker bi ga potlej morali kriviti v diktatorja.

Pepca Kraljeva bo šla s tovarišicami spet v Dobrnič

Pepca Kraljeva iz Verduna pri Dolenjskih Toplicah, stara antifašistka, ki jo pozna bližnja in daljna okolica, smo obšli pri delu na polju. Treba je pospraviti prideleke in vsejati ozimino, da bo drugo leto dovolj kruha. In Pepca ga mora precej prideliti za svojo številno družino. Pepca je dobra mati enajstletni hčerki in skrbna gospodinja, delavna, tih in skromna, pravi lik naše kmečke žene-matere. Toda navzlic veliki skrbi za številno družino najde Pepca čas tudi za politično delo med ženami. Ze v začetku NOB je sodelovala s prvimi partizani in aktivisti in kmalu postala ena najvidnejših antifašistk novomeškega okrožja. Med drugim je bila tudi članica plenuma Pokrajinskega odbora Antifašistične fronte žena. Udeležila se je številnih sej, konferenc in sestankov, seveda pa tudi prvega kongresa AFZ v Dobrniču oktobra 1943. Iz spominov na kongres nam je povedala:

»Sest nas je potovalo na vozu. Ena je bila iz Irče vasi — njenega imena se ne spominjam — dalje Reška Staniša iz Vavte, Cvetka Staniša iz Vavte, Zalka Poglajenova iz Podturna, Terezija Klobučar iz Uršnih sel in jaz. Spotoma smo morale večkrat z voza in se skrivati pred sovražnimi letali, ki so preletavali osvobojeno zemljo. Se smo, ker nismo poznale zaprek. V Dobrniču se nas je zbralo zelo veliko žena. Dve noči je trajal kongres, tež dan pa smo šle v okolice vasi. Na koncu kongresa so partizani igrali nalašč za nas žene izero »Matte. Res je bilo lepo. Med drugimi se spominjam Bo-

risa Kidriča, ki je imel referat, dalje Mare Rupena-Osoinikove in Angele Ocepkove, Staneta Mikuža in drugih. Tudi letos bom šla v Dobrnič na proslavo desete obletnice našega prvega kongresa; kdo bi zamudil tako priložnost, da se srečaš s starimi znankami in znanji, na katere me veže toliko spominov iz časov med vojno!

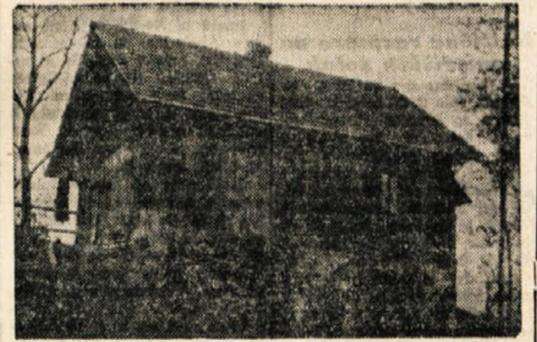
O, seveda ni bilo lahko delati med vojno sredi sovražniških postojank, pa smo vedno našle pota in sredstva za pove-zavo. Imeli smo zvezo z Novim mestom, odkoder je prihajal različen material, katerega smo odpremile naprej. Največkrat je to bil sanitetni material za partizanske bolnišnice. Žene so ga pretihotapile iz Novega mesta vse do nas, sem pa

ZGODBA ENE IZMED TISOČERIN

Tovarišica Zalka Poglajenova iz Podturna se dobro spominja, da so šle žene na I. kongres na pot 16. oktobra 1943. Nazaj grede se niso moge ustavi!

biti žena Ladeta Ambrožiča tak drzna, da se je na žagi v Rogu iztrgala in zbežala v gozd spričo tisočev vojakov. Njen beg je uspel, toda za njo dve

je po navadi pristel ponj dr. Ljunaček, partizanski zdravnik. Navzlic okupatorjevim postojankam in patrolam smo imele redne seje in sestanke, čeprav so bili ti skoraj vsakokrat drugje, kjer je bilo pač najbolj varno in skrito. Veselimo se proslave v Dobrniču in upam, da se tam zagotovo vidimo!



Finkova hiša v Podturnu st. 64, kjer je bil med vojno dalj časa sedež novomeškega okrožja. Tu je bil tudi sedež Okrožnega odbora AFZ

doma, ker je že divjala nemška ofenziva. Šle so kar naprej in v gozdove. Zalka je bila ves čas vojne sekretarka odbora AFZ za rajon Podturn. Leta 1942 je šla z bratom v partizane, pa so jo fašisti ob koncu ruske ofenzive ujeli. Se danes se stresne ob spominu na fašistično mučenje po aretaciji. Tri žene so Italijani zvezali skupaj in jih gnali s seboj skozi Rog. Tudi sedaj ji je nerazumljivo, kako je mogla

se je šele potem začelo še večje trpljenje. Pod naperjenimi puškami sta morali, zvezani za roke, preiskovati grmovja, kjer naj bi našli drno ubežnico, sicer so jima grozili z smrtjo, če je ne odkrijejo. Pa je niso našli in tudi tisoči vojakov ne. Obe so fašisti odgnali v Črno-beli, kjer so jima dali samo enkrat na dan jesti, potem pa so romale v internacijo na Rab. Po povratku iz internacije so žene s političnim delom nada-

levala s še večjo odločnostjo, le okupatorjevih hord niso več čakale doma. God jim je dal zavetje kakor partizanom. V Finkovi hiši (št. 46), nedaleč od izvira, je bil dolgo časa novomeški okrožni odbor. Tu je imel nekaj časa sedež tudi okrožni odbor AFZ, katerega članica je bila tudi Zalka. V Podturnu je bilo več konferenc AFZ, sestanki žena pa so bili kar redni. Nešteto noči so žene v Podturnu pekile za ranjene partizane in potrebe partizanskih bolnišnic. Skoraj ni bilo žene, ki se ne bi odzvala te akciji, saj so imele vse može in sinove v partizanih. Veliko okrožnih in rajonskih konferenc AFZ je bilo tudi na Verdunu pri Kraljevih ter na Gor-njih Suticah pri Murnovih, kjer je doma Kraljeva.

Veliko so prestale naše žene-aktivistke med vojno, nič manj kot moški tovariši. Z ramo ob rami z njimi so se borile proti fašizmu in s tem manifestirale odlično voljo za očuvanje človeških pravic in enakopravnost vseh delovnih ljudi na svetu. Za te visoke cilje so bile pripravljene žene-aktivistke prenesti vse napore in žrtve. Zato bo praznovanje desete obletnice prvega kongresa AFZ v Dobrniču, ki bo 17. oktobra letos na istem kraju, hkrati zado-vojniški praznik borbeno Dolenjske.

OBVESTILO

Mestna občina Kočevje obvešča da bo običajno splošno pokopanje v Kočevju splošno 1944 odpravljeno. Svoji pokopalniki, ki šele pokopajo iz tega pokopališča prekopati in prevzeti na pokopališče na Tratu ali kem. dru. manj naj iz zadnjega sredstva do 30. aprila 1944. Mestna občina 1944. Po potrebi zavod v Kočevju iz očiščenega mestnega pokopališča odstrani vse smernike, ograje itd. ter grobove izravna!

Nekonzistentna politična se dobi pri Pogrebem zavodu v Kočevju.

MAJORA MICOVIČ VODI NA TURNIRU TRETJEKATEGORNIKOV

V omenjenem devetem kolu turnirja na bilo katih večjih prvenstvih. Major Micovič se je z zmagom nad Japeljem utrdil na prvem mestu poleg tega pa ima še prekinjeno partijo z Ličino v dobrih položajih. Druptoplasirani Fink je prekinil partijo z Ličino v položju, ki daje nado da bi dobil celo točko. Škerlj je v osemem kolu dosegel prvo zmago v naslednjem kolu pa je že zopet razvredil z Medicom. Dr. Golež igra razdaljšje partije na turnirju. Prekinjena partija z Kotnik, koncu z nosel odločiti v svojo korist ker se je Kotnik dobro branil, Partija iz osemna kolu

REPUBLICANSKA ODOBJARSKA LIGA: NOVOMESCANKE SO DOZIVELE PRVI PORAZ

SD ILIRIJA (Ljubljana) : TVD PARTIZAN (Novo mesto) 3:2 (12:15, 13:17, 13:18, 14:14, 14:14). Novomeščanke so po okrožni in povsem izenačeni igri v Ljubljani temo izgubile proti Iliriji, ki se je od zadnjega srečanja močno okrepila. Posva je sicer nepokopovan, je pa zaslužen. Vendar bo novomeška ekipa tudi iz tega poraza lahko potegnile še važne zaključke, predvsem pa to, da nobenega nasprotnika ni pod. conjati.

Prva dva niza je popravili Partizan, drugo tretje, kot prvega, nato da se je sreča obrnila na stran Ilirije zlasti pa četrti niz se je toliko ogrožena borba. No-

TELOVADNO DRUŠTVO PARTIZAN V METLIKI NAMERAVA RESNO PRIJETI ZA DELO

Po nekaj letih spanja, ko je razen enega ali dveh nastopov mladnik s prostimi vajami, bila v Metliki levočevska organizacija na obvezno telovadno učevanje osnovne šole in dijakov gimnazije, kaže, da se bo tudi ta važna telovadno-gigijenska pasaja preudrsko z življe ločke. Če pomislimo na bogato telovadno življe, nje pred zadnje vojno ko so njeni telovadci nastopali na telovadnih tedi zven naše države, je to mirljivo komaž še opravičljivo. Hena je bilo dovolj krvo, da telovadci zadnja leta niso imeli pravoga prostora, saj je telovadna dvorana v Fizikulturnem domu služila za kino zborovanja za najvažnejše igre in nastope in telovadno telovadno in ples. Tako je bila ta dvorana za vse, samo za telovadce ne.

TELOVADNO DRUŠTVO PARTIZAN V METLIKI NAMERAVA RESNO PRIJETI ZA DELO

Z letošnjim letom na se je mar-sikal sprejemalo. Kino je dobil svoje nove prostore v snali dvorani na Gradcu vrhu vsečije v Fizikulturnem domu so bili prepovedane, razne predstave in zborovanja pa omejena na mizemur. Šela ta mesec so takoj po občnem zboru, ki je bil 2. oktobra, pričeli s trenirskimi pripravami doma. Novi odbor je dal predložiti vsa dvorana in ostale pro-

TELOVADNO DRUŠTVO PARTIZAN V METLIKI NAMERAVA RESNO PRIJETI ZA DELO

store odličena bodo parketna tla, namestiti bodo manjkačo zunanje okenke okvire in, če jim bodo dometna sredstva dopustila, bodo stene v dvorani obložili s leseno oblogo. Navedeni namera-vaajo tudi nove peči. Poleg tega je bilo letos poleg popravljeno vse telovadno orodje tako da bodo lahko v najkrajšem času začeli z orodno telovadbo.

TELOVADNO DRUŠTVO PARTIZAN V METLIKI NAMERAVA RESNO PRIJETI ZA DELO

Društvo čaka seveda še precej dela. Poleg drugega bo treba tudi dokončno urediti letno telovadnišče ob Fizikulturnem domu na Pungertu čieni pa bodo morali sodelovati tudi pri ureditvi športne središča na kopališču ob Kol-pi. Breg dvorane so tudi med Metliki dobri lahkočevski, pravi pa bi bilo če bi se ustanovila še odbojkarstva in nogometna sekcija.

TELOVADNO DRUŠTVO PARTIZAN V METLIKI NAMERAVA RESNO PRIJETI ZA DELO

Nedvomno za telovadce in športnike v Metliki ne bodo v zadnji, treba je le te mlade sile pravi usmeriti in potem uspehi gotovo ne bodo izostali.

TELOVADNO DRUŠTVO PARTIZAN V METLIKI NAMERAVA RESNO PRIJETI ZA DELO

Za predsednika Telovadnega društva je bil na občnem zboru zvoljen tov. Julij Kopinč, v od-bor pa je prišla vrsta delovnih članov, ki so porok da bo začelo delo uspešno steklo.

TELOVADNO DRUŠTVO PARTIZAN V METLIKI NAMERAVA RESNO PRIJETI ZA DELO

ki je ob zaključku uspešna obč-nega zboru pozval vse članstvo k še vztrajnejšemu delu in povečanju disciplin. Zar vsa skupaj bo pripomoglo društvu do še raz-veseljivejših uspehov.

DELO ŽENA V ČRNOMALJSKEM OKRAJU

V okraju Črnomelj je 15.783 volilnih upravičencev, imedej 8.822 žene. Vseh članov SZDL je 9.400, od tega 3.500 žena. Članov ZKJ je 952, žena 283. Žene črnomeljskega okraja mnogo pomenijo, posebno pri delu na kmetijah, ki so med vojno izgubile svoje gospodar-je. Žene se živo zanimajo za politične in gospodarske dogodke doma in v svetu. Najraje be-rejo Dolenjski list in Kmečki glas, druge časopise manj. Žene so zastopane v vseh organih ljudske oblasti; posebno se po-zna njih delo na področju so-cialnega skrbstva in zdravstva. Močno je padla umrljivost do-jenkov. To je sicer res zaslu-že naše oblasti in razvite pre-ventivne zdravstvene službe, vendar pa tudi zasluga ženske organizacije, ki je ženo prosvet-ljevala. Posvetovalnice za mate-

re so dosegle, da znajo mlade matere mnogo boljše in napre-dnejše ravnati z dojenčkom. Le redki so primeri trdega povija-nja. Žene skrbijo tudi za neza-konske in socialno šibke mate-re. V gospodarstvu se žene ude-jujstevajo preko sekcije združ-nic. Ta oblika udeleževanja žena je bila najuspešnejša v Starem trgu. Tu so žene predla-gale, naj zadruga pokliče agri-noma, ki naj pregleda njivo, na kateri hočejo žene zasadiiti ame-riško vrbo, iz katere bodo izde-lovala pietarske izdelke. Agri-noma naj bi tudi pregledal zem-ljišče in svetloval, kakšno sadje bi tam najbolj uspevalo. V Adlešicah bi žene rade, da bi v ovčereji končno uvedli do-čavsko pasmo. Žene in mladice imajo v tem kraju društvo za dvig domače obrti. Jedro tega društva sta Zorka Požek in Marica Skube.

Splošno izobraževalne tečaje je obiskovalo v črnomeljskem okraju okrog 800 žena in mlad-kin. Dogajalo se je tudi, da so organizatorji tečajev pritegnili k sodelovanju samo mladice, ne pa žen. Tak primer imajo v Semču in Dragatuju. Že-ne so bile zaradi tega upraviče-no ogrožene. Žene se prebogosto izostajajo z rodiljskih sestankov in bi rade, da bi otoci doma čimveč naredili. To se vsekakor pozna pri otrokovi uspehi v šoli. Enoletna kmetijsko-gospodinj-ska šola na Vinomeru ima lepe uspehe. Zal ima šola premajhne prostore in neprimerno starin-sko kuhinjo brez sodobnega in-ventarja. Šola je tudi brez koska obdelovalne zemlje, kar nj prav, ker gojenci ne morejo v praksi utrjevati svojega znanja. Kaj vse lahko naredimo, da bi se žene čimbolj prosvetile? V zimski in v vseh mnogih časa in takrat bi bilo potrebno or-

TEDEEN RDEČEGA KRIŽA

Kakor vsako leto, tako bo tudi letos, in sicer v času od 25. X. do 1. XI. 1953 Teden Rdečega križa. Ta teden naj nam predoci pomen in važnost organizacije Rdečega križa, ki ima najplemenitejšo nalogo in cilj: pomagati bolni-m, siromašnim, onemoglim, sirotam brez staršev in vsem potrebnim v njihovi bedi in stiski. Organizacija Rdečega križa ima to nalogo tudi v mirnem času, da bi bila ustanovljena v namenu: po-nagati v času vojne ranjen-cem.

Z ozirom na najplemenitejšo nalogo, ki jih ima organiza-cija RK v mirnem času, pa se zavedajmo tudi dolžnosti, ki bi jih moral imeti vsak državljan do Rdečega križa. Pravi Teden Rdečega križa naj nam bo zato največja vzpodbuda! Vsi državljani smatramo za svojo dolžnost, da še sedaj, zlasti pa v samem Tednu Rdečega križa pridobi-mo čim več članov in da vršimo vsestransko propagan-dano za krvodajalstvo, katerega organizacijo je prevzel pri nas Rdeči križ.

Kot primer pravilnega raz-umevanja nalog in cilja Rde-čega križa naj navedemo tu-kaj podjetje »Kremen« v No-vem mestu, katerega kolektiv — 120 po številu — se je vpisal ravno te dni v član-stvo Rdečega križa in vpla-čal celoletno članarino. Pri tem moramo izreči naše priznanje in zahvalo navedenu kolektivu, direktorju pod-jetja tov. Lukšiču Stanetu, knjigovodkinji Kovačič Jožici in administratorju Mančku Francu, ki so organizirali vpis kolektiva in pobrali članarino.

Mestni odbor RKS Novo mesto

Partizan TELESNA VZGOJA

REPUBLICANSKA ODOBJARSKA LIGA: NOVOMESCANKE SO DOZIVELE PRVI PORAZ

SD ILIRIJA (Ljubljana) : TVD PARTIZAN (Novo mesto) 3:2 (12:15, 13:17, 13:18, 14:14, 14:14). Novomeščanke so po okrožni in povsem izenačeni igri v Ljubljani temo izgubile proti Iliriji, ki se je od zadnjega srečanja močno okrepila. Posva je sicer nepokopovan, je pa zaslužen. Vendar bo novomeška ekipa tudi iz tega poraza lahko potegnile še važne zaključke, predvsem pa to, da nobenega nasprotnika ni pod. conjati.

Prva dva niza je popravili Partizan, drugo tretje, kot prvega, nato da se je sreča obrnila na stran Ilirije zlasti pa četrti niz se je toliko ogrožena borba. No-

MAJORA MICOVIČ VODI NA TURNIRU TRETJEKATEGORNIKOV

V omenjenem devetem kolu turnirja na bilo katih večjih prvenstvih. Major Micovič se je z zmagom nad Japeljem utrdil na prvem mestu poleg tega pa ima še prekinjeno partijo z Ličino v dobrih položajih. Druptoplasirani Fink je prekinil partijo z Ličino v položju, ki daje nado da bi dobil celo točko. Škerlj je v osemem kolu dosegel prvo zmago v naslednjem kolu pa je že zopet razvredil z Medicom. Dr. Golež igra razdaljšje partije na turnirju. Prekinjena partija z Kotnik, koncu z nosel odločiti v svojo korist ker se je Kotnik dobro branil, Partija iz osemna kolu

TELOVADNO DRUŠTVO PARTIZAN V METLIKI NAMERAVA RESNO PRIJETI ZA DELO

Po nekaj letih spanja, ko je razen enega ali dveh nastopov mladnik s prostimi vajami, bila v Metliki levočevska organizacija na obvezno telovadno učevanje osnovne šole in dijakov gimnazije, kaže, da se bo tudi ta važna telovadno-gigijenska pasaja preudrsko z življe ločke. Če pomislimo na bogato telovadno življe, nje pred zadnje vojno ko so njeni telovadci nastopali na telovadnih tedi zven naše države, je to mirljivo komaž še opravičljivo. Hena je bilo dovolj krvo, da telovadci zadnja leta niso imeli pravoga prostora, saj je telovadna dvorana v Fizikulturnem domu služila za kino zborovanja za najvažnejše igre in nastope in telovadno telovadno in ples. Tako je bila ta dvorana za vse, samo za telovadce ne.

TELOVADNO DRUŠTVO PARTIZAN V METLIKI NAMERAVA RESNO PRIJETI ZA DELO

Z letošnjim letom na se je mar-sikal sprejemalo. Kino je dobil svoje nove prostore v snali dvorani na Gradcu vrhu vsečije v Fizikulturnem domu so bili prepovedane, razne predstave in zborovanja pa omejena na mizemur. Šela ta mesec so takoj po občnem zboru, ki je bil 2. oktobra, pričeli s trenirskimi pripravami doma. Novi odbor je dal predložiti vsa dvorana in ostale pro-

TELOVADNO DRUŠTVO PARTIZAN V METLIKI NAMERAVA RESNO PRIJETI ZA DELO

Društvo čaka seveda še precej dela. Poleg drugega bo treba tudi dokončno urediti letno telovadnišče ob Fizikulturnem domu na Pungertu čieni pa bodo morali sodelovati tudi pri ureditvi športne središča na kopališču ob Kol-pi. Breg dvorane so tudi med Metliki dobri lahkočevski, pravi pa bi bilo če bi se ustanovila še odbojkarstva in nogometna sekcija.

TELOVADNO DRUŠTVO PARTIZAN V METLIKI NAMERAVA RESNO PRIJETI ZA DELO

Nedvomno za telovadce in športnike v Metliki ne bodo v zadnji, treba je le te mlade sile pravi usmeriti in potem uspehi gotovo ne bodo izostali.

TELOVADNO DRUŠTVO PARTIZAN V METLIKI NAMERAVA RESNO PRIJETI ZA DELO

Za predsednika Telovadnega društva je bil na občnem zboru zvoljen tov. Julij Kopinč, v od-bor pa je prišla vrsta delovnih članov, ki so porok da bo začelo delo uspešno steklo.

TELOVADNO DRUŠTVO PARTIZAN V METLIKI NAMERAVA RESNO PRIJETI ZA DELO

ki je ob zaključku uspešna obč-nega zboru pozval vse članstvo k še vztrajnejšemu delu in povečanju disciplin. Zar vsa skupaj bo pripomoglo društvu do še raz-veseljivejših uspehov.

Mali onlas

IZGUBIL sem na poti od Bietri- ce do Pljavce dokumente: osebno izkaznico, voliško knji-žo, sindikalno izkaznico in drugo. Vse se glas na ime Mu-rea Anton, roj. 8. II. 1922. Za- vadite se ob L. O. Tržiče. Po- šten najditelj naj vrne proti na- grad.

Ne dopustimo, da bi prešli v pozabo!

Prijazne vasice ždijo na Hri- bu nad Sodražico. Pet jih je. Vendar se imena teh vasi maio uporabljajo, vse se imenujejo Gora. Marsikateri partizan jih pozna, saj je v njih in tam okrog preživel toliko lepih dni svojega življenja. Blizu je Travn- na gora, ki je bila skrito do- movanje naših partizanskih enot. Tu se je v juliju 1941 rodila prva partizanska enota v okraju Kočevje — Ribniška četa, katere komandir je bil Filip Tekavec — Gasper, sedaj oficir JLA.

Močno opoldansko sonce prip-eka. Ljudje se vračajo s polj. Pozdravljamo se. Nepoznani. Ni smo se še videli, toda pogovor- nas hitro zbliža. Vse več ljudi se zbira okrog nas. Vprašujejo nas o vsem. Kako gre doma in v svetu, o letini, cenah in se-veda tudi o davkih. Kritizirajo, toda obrabi se jim zresnjajo: »Nič se ne smemo pritožiti. Živimo dobro in tudi letina se gre, moški zaslužijo, me žene pa dobro gospodinjimo.« Tako je rekla priletna žena iz Krže- tov.

nobnih zaprek, če je le bila njihova Majda z njimi. Majda je bila delegatka na I. kongresu ZSM oktobra 1943 v svobodni Kočevski. Bila je delegatka na II. kongresu pro- tifašistične mladine Jugoslavije. S kongresa je prinesla med mladino novih izkušenj in no- vih moči. »Majda je padla.« Ta bole- stni vzklík se je razločno čul tam pod Gorjanci — 14. julija 1944 jo je raztrgala mina. Majde ni več, njen duh pa živi. Njej v spomin je napisal soborec: »Ne bomo ti postavili kamenitke nagrobnika. Tvoj spomenik mora biti vse lepši in večji. Tvoj spomenik bo zgra- jen v naših srcih, zgrajen bo iz naše krvi in naših naporov. Tvoj spomenik bo spomenik vseh tistih junakov, ki so padli za domovino, bo silen, bo mo- gočen in veličasten — bo svoboda, ki je pred nami!...«

Ko so ustanovili X. Ljub- ljansko brigado, je bila Maj- da sekretar SKOJA v brigadi. V borbah je bila povsod prva, za njo pa so brez strahu čveli mladinci. Njen surjiše je donel in mladi junaki se niso ustra- šili ne betonskih bunkerjev in

je postala trgovska pomočnica. Tu jo je zalotila vojna. Majda je vedela, da se je treba bo- riti proti okupatorju; pričela je aktivno sodelovati v osvobodil- ni borbi. Hotela je pomagati krvaveči domovini. Odlila je med tiste zveste in neuklonli- ve sinove slovenskega naroda, ki se niso ustrašili fašističnih nastop, odšla je v partizane. Pos- tala je bolničarka v Sercejevcih brigadi. Ranjenci te brigade niso bili nikdar žalostni, saj jim je stregla bolničarka Maj- da, tista Majda, ki se ni ustra- šila ne sovražnikov krogel in min, ki se je ranjenim tovarišem v prvih vrstah stredi eksploziji nudila pomoč in jim s svojo vedrostjo lajšala muke. Prav vse to jo vzljubili. Previjala je ranjence in vzgajala mladino. Tako lepo je znala pripovedo- vati, kakšen mora biti borec. Mladina jo je poslušala ter se učila.

Ko so ustanovili X. Ljub- ljansko brigado, je bila Maj- da sekretar SKOJA v brigadi. V borbah je bila povsod prva, za njo pa so brez strahu čveli mladinci. Njen surjiše je donel in mladi junaki se niso ustra- šili ne betonskih bunkerjev in

Jugoslovani ne priznamo diktata!

SEKRETARIATU ZA ZUNANJE ZADEVE FLRJ, BEograd

Najnovejša krivična odločba anglo-amerikancev o pri- ključitvi Trsta in cone A imperialistični Italiji je izzvala ogorčenje milijonskih množic Jugoslavije. Nekdanji za- vezniki so pozabili na vse, kar smo žrtvovali za zmago pravične stvari v letih vojne. S politično ropanja tujih ozemelj nagrajujejo fašistične krovokole. Na vseh bojiščih in v vseh vojnah premagani Italijanski imperialistični osvab-alec je spet izvojeval za zeleno diplomacijo mizo umazano kupčijo — in kakor vedno, tudi tokrat na tu račun, na račun naše, s krvjo prepojene zemlje. Fašistični banditi so znova izsilili iz zahodnih omahljivec in kramarjev pris- tianek za nov roparski, osvabljalni pohod na našo zemljo.

Toda dovolj! Jugoslovani ne priznamo diktata in se z vlačugarsko politiko ropanja ne bomo nikoli strinjali. Zi- ožinska okupacija naše zemlje vzbuja gnus vseh naših na- rodov in ljudi pravično rešitev tržaškega vprašanja, kakor ga je predlagal tovariš Tito!

CLANI SOCIALISTINE ZVEZE, DELOVNI KOLEKTIVI, PODJETJA, ZADRUGE, USTANOVE IN VSI DRZAVLJANI, PRISPETAJTE V VOLILNI SKLAD.

Vsa denarna sredstva naka- zujte na tekoči račun pri NB štev. 651-T-290.

Zato izdajalskega sklepa zahodnih sil ne priznamo! Nihe ne bo pisal na naših hrbtih računov za kupčije imperialistov! Ničesar se ne bojimo in znova povemo vsemu svetu: Mir, ki podjarmjuje druge narode, ni vreden nič! Tulega nočemo, svojega pa ne bomo dali nikdar in nikomur!

Partizansko Novo mesto, ki je pred desetimi leti na- gnalo v paničen beg nadišavljeno fašistično svojat, stoji kakor en moč s 17 milijoni Jugoslovancev za tovarišem Titom. Storiili homo vse, da zaščitimo naše naše brate in našo zemljo! Tovariš Tito — mi smo pripravljeni, pokličii nas!

SPREMENBE VOZNEGA REDA NA AVTOBUSNIH POSTAJAH, KI JIH VZDRŽUJE »AVTO-PROMET« NOVO MESTO

S 18. oktobrom 1953 stopijo v veljavo spremembe voznega časa na naslednjih prekah: Novo me- sto-Dobropolje vozi samo ob de- lavskih; — Novo mesto-Ljubla- na odhod iz Novega mesta ob nedeljah ob 16.30 (preje ob 18.00); — Novo mesto-Smeriške Topli- ce odhod samo ob sobotah in ne- deljih; — Novo mesto-9.30, po- vratek iz Smeriških Toplic ob 12.20 uri; — »AVTOPROMET« NO- vo mesto.

SPREMENBE VOZNEGA REDA NA AVTOBUSNIH POSTAJAH, KI JIH VZDRŽUJE »AVTO-PROMET« NOVO MESTO

S 18. oktobrom 1953 stopijo v veljavo spremembe voznega časa na naslednjih prekah: Novo me- sto-Dobropolje vozi samo ob de- lavskih; — Novo mesto-Ljubla- na odhod iz Novega mesta ob nedeljah ob 16.30 (preje ob 18.00); — Novo mesto-Smeriške Topli- ce odhod samo ob sobotah in ne- deljih; — Novo mesto-9.30, po- vratek iz Smeriških Toplic ob 12.20 uri; — »AVTOPROMET« NO- vo mesto.

SPREMENBE VOZNEGA REDA NA AVTOBUSNIH POSTAJAH, KI JIH VZDRŽUJE »AVTO-PROMET« NOVO MESTO

S 18. oktobrom 1953 stopijo v veljavo spremembe voznega časa na naslednjih prekah: Novo me- sto-Dobropolje vozi samo ob de- lavskih; — Novo mesto-Ljubla- na odhod iz Novega mesta ob nedeljah ob 16.30 (preje ob 18.00); — Novo mesto-Smeriške Topli- ce odhod samo ob sobotah in ne- deljih; — Novo mesto-9.30, po- vratek iz Smeriških Toplic ob 12.20 uri; — »AVTOPROMET« NO- vo mesto.

Mara Rupena-Osolnik:

Majcnova mama

(Nadaljevanje in konec)

Kar je v njej prej le telo, je sedaj močno zagorelo. Besede, dejanja, vse je bilo posvečeno enemu samemu cilju. Živela ni več zase, ampak za vse. Skoroj ni bilo partizana, ki ne bi poznal Majcnove matere. Postala je mati vsem in zdela se ji je, da bi bilo biti mati samo osmih sinov — premalo. Za vsakega je imela toplo besedo, košček kruha in skodelico mleka.

Naj je vzela kjerkoli, imela je. Več kot tisto, kar je dala, so bile vredne njene besede. Tako preprosto in iz dna srca povedane. Koliko čiste ljubezni je bilo v njih! Nešetokrat je vstala sredi noči — skrbno in ljubeče — brez trohice nejevolje, čeprav je ves dan trdo delala in je zvečer utrujena omahnila na posteljo. Vendar je zadostovalo samo rahlo trkanje in že je bila pri oknu ali vratih. Kolikokrat je sama stražila in budno pazila, da bi njenih sinov, utrujenih, premeženih in od dežja in potu premočenih ne premočila fašistični gozdan.

In partizani. Ti njeni sinovi so ji znali vračati ljubezen. V resnici so jo ljubili in spoštovali kot mater. Majcnova mati, si ališal nešetokrat med pogovorom naših borcev. Za v samih njihovih besedah je bilo toliko ljubezni in toplote, da je čutil vsakdo, kaj jim pomeni Majcnova mati.

Prav zato, ker je živela bolj za sinove kot za sebe, se ni nikdar nikogar bala. Bila je pripravljena brniti pravico tudi s svojim življenjem. Kot begunka je živela pri sorodnikih. Bili psi so jo preganjali in nikdar ni imela miru pred njimi. Ko je zemlja tretjič puhtela v preoranih brazdah, so ji sredi noči ustrelili moža. Kot partizanska patrola so prišli — s partizankami na umazanih glavah! Pokljecaj so kot partizani in ko je v temi odpirala, ni mogla slutiti, da odpira morilcem svojega moža. Ko je prižgala luč, so se zasvetile rdeče petokrake zvezde. Prepričana je bila, da govori s partizani. Ljubeznivo, kot s sinovi, je začela, pa so jo grobo zavrnili. Ni si opomnila od presenečenja, ko je že odjeknil strel v temno noč. V trenutku ji je postalo vse jasno. »Po-

čakajte, preklesti! Tudi na vas pride kazen! Jim je vrgla v obraz. Takrat, ko so pred cerkvijo uradno razglasili, da bo kaznovan vsak, kdor govori, da so Majcna ustrelili belogardisti, je zakričala na ves glas: »Hinanvi! Kar v vrsto se postavite in pred vsimi bom pokazala, kdo izmed vas je morilec...!« Besede so zamrle na ustnicah belogardistov in njihove žene in matere so začele razmišljati, da to, kar počenjajo njihovi možje in sinovi, ni pravično.

Pomlad je minevala. Majcnova mati je skrbno in ljubeče obdelovala vsak košček zemlje. Čeprav je precej izčrpana, ni nikdar tožila. Vselej, kadar jo je obhajala slabost, se je spomnila: Sinov je veliko. Hrane potrebujejo. Nič več ni čutila utrujenosti in motika v njenih rokah ni bila več težka.

Dogodki so se razvijali doma in po svetu čudovito lepo. Naši borci so bili preko čet in bataljонов že trdno povezani v brigade in divizije. Sovražniku so delali velike preglavice. Vedno bolj so se, kot pri mladih, ločile pleve od zdravega semena. Pleve je veter raznašal na vse strani, vendar niso rodile. Zdravo seme pa je kralilo, se bohotilo in rodilo prve sadove... Propadel je italijanski fašizem — pomagale so ga zrušiti naše oborožene pesti, je pomislila mati, ko je gledala zorečo letino po spomladni preoranih njivah in jo prmerjala z našimi uspehi. Zdaj janjemo prvi uspeh — kot poleti ječmen, potem pride za vrsto pšenja... Del naše zem-

lje je že osvobojen, že, svobodno diha.

Majcnova mati je čutila, da dobivajo žrtve vse večji pomen. Takrat, ko so prvič v zgodovini v jeseni 1943 zborovala slovenske profašiste, jih je Majcnova mati pozvala, naj častno izpolnijo svojo dolžnost in nesebično žrtvujejo na oltar domovine svoje najdražje.

Bogato je to jesen obrodilo zdravo seme po spomladni preoranih njivah. Pleve pa so vse bolj pokazale svojo jalovost in veter jih je pustil na najbolj smrdljivem gnojšču... Po cestah so brneli partizanski tanki in po vaseh je odmeval topot partizanskih konj. Vendar pa je Majcnova mati po oblakih, ki so se zbirali v ozadju, čutila, da se pripravljajo še hude nevihte.

Potem je zagrmelo od vseh strani in močno tresčilo. Razdraženi, nič več oholji in samozavestni besu znesli nad našimi onemogljimi vasi. Klali, ropali in požigali so vse, kar so dosegli. Ves čas so jim pridno pomagali domači izdajalci — pleve. Majcnova mati so našli pri ognjišču. S koptinom so jo udarili po glavi, z bajonetom so jo sunkili v hrbet. Sop las je držal v roki podivjani nemški krvosec in se blazno režal. Roko ji je odsekal in pijano gledal, ko je curjela kri iz zevajoče rane. Kri, kri partizanske matere. Raztrgali so ji obleko in rezali grudi. Niti beseda ni prišla iz njenih ust, samo oči — izmučene in na pol priprte — so nemo sodile...

In v dušah vseh, ki so poznali zločin nad Majcnovo materjo, je

raslo sovraštvo. »Nobenega pri-

zanesanja — neizprosna borba proti podivjanju Nemcem, je postalo geslo vseh njenih sinov. Takrat je tudi Peter, najmlajši sin Majcnove matere, težko ranjen padel v roke zverem, ki so ga nečloveško raztrgale.

Niko ni pozabil, da je sin Majcnove matere. Usoda očeta, matere in bratov mu je naložila maščevanje. Niko ni zatajil materine krvi. Kadar se je na čelu brigade razvel v borbi, se je zdelo, da ga opremljajo bratje in materina podoba ga je vodila skozi nevarnost. Kakor blazen je kosil sovražnika in zdelo se je, da ga sovražna krogla ne more zadeti. Na čelu brigade je stal tudi takrat, ko ga je za del strel v srce in kri Majcnove matere je še enkrat obljila domaćo grudo.

Nedolžna kri matere-mučenice, kri njenih petih sinov-junakov je naložila njenim neštetim sinovom po domovini veliko in sveto dolžnost — maščevanje. In med njimi sta še dva žisto njena, ki ju je sama rodila.

Takrat, ko so bili naši delegati II. kongresa USAOJ na bratskem jugu, so slišali, da je najboljši borec v eni izmed srbskih divizij — Josko Majcen — sedmi sin Majcnove matere.

Spet je puhtela zemlja v sveže preoranih brazdah. Pomladno sonce je božalo njene razgaljene rane, iz katerih je poglajalo novo življenje. Pomladanske sapa so prinesle prsti, ki sprejema vase žlahtno seme, oznanilo Majcnove matere: »Kri krvi in trpljenja vstaneš čista, prerodjena!«

Največje potniško letalo na svetu

Pred nedavnim je vzletelo največje potniško letalo na svetu. Letalo ima tri razrede, luksuznega, prvga in turističnega in sprejme lahko 99 potnikov in 2000 kg tovora. Največja dosegljiva hitrost znaša 600 km na uro in letalo lahko leti nad 4000 kilometrov brez prestanka. Stiri motorji s 3300 KS porabijo 1800 litrov goriva na uro. To potniško letalo že redno vozi na progi Evropa—ZDA, kmalu pa bo vzletelo še 14 takih letal, ki so ga nečloveško raztrgale.

Kam vse gredo naše vžigalice

Na leto izvozi tovarna »Draava«, podjetje za izdelovanje vžigalic v Osijeku, že več kot sto milijonov škatlic vžigalic. In kam vse: na Malto, v Sirijo, Nigerijo, Francijo in ZDA. V Avstraliji, Indiji, Pakistanu in Turčiji tudi prodajajo naše vžigalice. Jordan pa jih je že v letu 1952 naročil dvajset milijonov zavojčkov.

Kritične razmere na ameriških šolah

V Washingtonu bo letos obiskovalo šolo 3.500 šolskih otrok prvga in drugega razreda. Na mo pol dneva, ker nimajo v šolah dovolj prostora za nje. Nekateri učenci se že sedaj uče na hodnikih in v jedilnicah, ker so vsi razredi prenapolnjeni. Včasih je imel en razred 35 do 40 otrok, sedaj pa jih ima tudi do 150 in sta potrebni za en razred dve učni moči. Navzlic apelu šolske uprave, da je treba graditi nove šole, je kongres že znižal izdatke za šole. Šolska uprava je opozorila kongres, da bi z odpravo diskriminacije (rasnega zapostavljanja) otrok črncev lahko prihranili najmanj en milijon dolarjev. Tudi predsednik unijskih učiteljev Carl J. Megel je na konvenciji unije v mestu Peoria, Ill., navedel, da so ameriške šole zelo ogrožene in zanemarjene ter da mora zvezna vlada priskrbeti na pomoč, da jih reši bankrotstva. Opozoril je vlado, da je 350.000 učiteljev zapustilo svoj poklic in da bo zato v začetku šolskega leta manjkalo najmanj 200.000 učnih moči. Doda je tudi, da potrebujejo najmanj 14 milijard dolarjev za gradnjo novih šol in popravilo starih, kajti v šole zabaja v Ameriki 35 milijonov učencev, kar je rekordno število. Pozval je starše in organizacije, naj pritisejo na oblast, da se bodi izboljšale razmere na šolah, obenem pa je pozval tudi predsednika Eisenhowerja naj ustanovi MC Carthey slova v šolah, ker je leta pognal največ dobrih učiteljev iz dosedanjih poklicev.

Kitajska ljubezen

Nekje ob oceanu na obrežju Kitajske je v palači med cedrami živele deklica Ko-Sta-Va, hči mogočnega plemenitasa. Imela je sinje oči in rožnata lica in ljubila je mladega vrtinarja, dečka Van-Li-Poja, kot ljubi morje sinje nebo in kot ljubijo orli skalne planine.

Nikomur na svetu ni pravila o svoji sreči, da bi ji je ne vzeli. Le vetru, ki je tiho šepetal njegove pozdrave. V toplih, rosinih večerih, ko padajo zvezde z neba, sta Van-Li-Po in veter zalivala gredice belih razcvelih rož in Ko-Sta-Va je v somraku božala razprto cvetje. Sepetala sta ji o snežni planini Kamrbari, o soncu, ki meče v morje cekine in o cvetju, ki ga večerna zarja siplje na razreda lica. Veter bi ga rad lovil, toda Van-Li-Pojeva ljubezen je bila hitrejša kot veter.

Z ustnicami je pobiral po njenih lilih razsule rože in utrgal tudi cvet, ki se še ni ospal. Zato je zrastle na njenih lilih divja vrtnica.

Imela je Ko-Sta-Va hudo seštro Aj-Ke-Mo, ki jo je učila ljubezni, čeprav sama še ni nikoli ljubila. Ko je Aj-Ke-Ma zagledala črno vrtnico na Ko-Sta-Vinih lilih, je povedala o tej hudi nesreči staršem, kajti sovražila je ljubezen, ker je ni še nikoli doživela.

Ko-Sta-Vo je mogočni oke vrvel v temnico za debela stekla in debele križe. Nič več ni so cvetele rože na njenih lilih in zvezde niso ob večerih več padale z neba. Samo veter je butal ob hrastova vrata in tiho ječal.

Neke noči so štirje razbojnikl s sekirami posekali stražo in razbili hrastova vrata. Van-Li-Po jim je dal mošnjo cekinov, Ko-Sta-Va se je Van-Li-Poja močno oklenila. Bežala sta na grič in vse do morja. Ob poteh so cvetele rože in zvezde so vso noč padale z neba. Ob zori ko sonce še ni pogledalo iz vode, sta pribežala na skalno čer; globoko pod njima so butali valovi.

Zrl je Van-Li-Po v Ko-Sta-Vine sinje oči in v rože, ki so

ji spet vzcvetevale na lilih in jo prijel za trepetajoče roke. Zrla je Ko-Sta-Va za orli v skalnih planinah in v zarjo, razlilo na morju in v temne Van-Li-Pojeve oči. Potem sta se objela in morje se je med čermi zapenilo.

Tiše so na kitajski obali nočti, ko padajo zvezde z neba in ko morje buči. Veter ječi med čermi in pljuska bele pene na nizko obrežje.

Kadar so noči meglene, vldijo kitajski ribiči dvoje objektiv teles; mrtvo Ko-Sta-Vo in mrtvega Van-Li-Poja, ki ju je šele smrt združila.

Tudi »blagoslov« okupacije

Zveza japonskih žena se je obrnila na zavezniško komando s prošnjo, naj pouči svoje vojske dostojnosti. Zveza očita zlasti ameriškim vojakom, da so krivi širjenja prostitucije na Japonskem in visokega števila nezakonskih rojstev.

Po uradnih podatkih je na Japonskem najmanj 200.000 nezakonskih otrok, katerih očete so zavezniški vojaki.

Umrl je mehiški Metuzalem

V Mehiki je umrl živinorejec Marcial Pina, ki je dočakal kar 149 let. Njegova starost je uradno potrjena.

Pina ima najstarejšega sina staroga 105 let. Zapustil je nad 200 bližnjih in daljnjih potomcev.

Utrinki

Zaljubljeni so podobni vžigalcem. Kadar se vnamejo, izgube glave.

Pozabljenec je založnik svojih misli.

Kakina je razlika med kurjim očesom in dolgovi? Razlike ni. Oboje se poveča zaradi zunanje pritiska. Niti prvga niti drugega se človek z lahkoto ne more rešiti.

V sonce in smrt je težko pogledati.

Največja budalost je, če boče hdo biti najpametnejši.

MARK TWAIN

ZA ZABAVO

Kralj zapoveduje

Ludvik XIV., »kralj sonca«, je nekoč na dvoru govoril o neomejeni moči vladarja nad prebivalstvom. Eden izmed poslušalcev, grof de Quiche, pa si je drznil odgovoriti, da ima tudi velika vladarjeva moč določene meje.

Kralj o tem ni hotel ničesar slišati in je v jezi re pristavil: »Če bi vam zdaj zapovedal, da se morate utopiti, bi bila vaša dolžnost, da bi takoj skočili v morje.«

Grof je molče vstal in je hotel oditi iz dvorane.

»Kam pa ste namenjeni grof?« je vprašal kralj. »Velikanstvo,« je vzdihnil de Quiche, »grem da se naučim pivovati.«

VZROK

»Zakaj ste se ločili od svoje žene?«

»Ker se, žal, nisem mogel ločiti od svoje tačče!«

Kmečkemu človeku dobro in ceneno strokovno knjigo

(Nadaljevanje)

Da bi to dosegli, se poslužujemo raznih sredstev in načelov. Poleg množičnih organizacij, sestankov, predavanj, poučnih filmov, tečajev, izletov, poučnih obiskov in kulturno-prosvetnih društev skrbimo za to zlasti s tiskom, z okrajnimi časopisi, s kmečkimi listi, pa tudi z izdajanjem kmetijskih knjig za potrebe naše vasi.

Prej kmečki človek ni dobil zlahka dobre knjige, ki bi ga zanimala, ki bi jo z lahkoto razumel, ki bi reševala važna

in bistvena vprašanja njegovega življenja in dela ter bi mu pomagala izboljševati način kmetovanja.

Prav zaradi tega, da se ta vrzel spopadla, da tudi kmečki človek lahko dobi ceneno in dobro strokovno knjigo, je bila osnovana zadrzna založba »Kmečka knjiga«. Njen namen je, da dviga kulturno-prosvetno raven našega kmeta, da mu pomaga iz njegove gnotne in duhovne zaostalosti ter da ga s sredstvi nematerialne prirode usposablja za povečanje kmetijske proizvodnje in za dvig njegove življenske ravni.

»Kmečka knjiga« je do sedaj izdala že 53 kmetijskih, strokovnih in leposlovnih knjig, ki jih lahko dobite v vsaki kmetijski zadrugi. Razen tega izdaja Kmečka knjiga tudi priložni tisk, ki je med kmetovalci zelo razširjen in priljubljen.

»Naša vasa je štirinajstdnevnik, ki s svojo pestro in zanimivo vsebino ter bogatimi ilustracijami osvaja naše podeželje. Izdaja šele eno leto ter dobiva na svojem pomenu ravnno sedaj ob sprostitvi našega zadrudištva in kmetijske proizvodnje.

»Sadjarstvo, vinarstvo, vrtarstvo« je revija, ki jo sedaj tudi izdaja založba »Kmečka knjiga«. Ta revija ima že svojo staro tradicijo in je priljubljena posebno med drobnimi proizvajalci sadja, med ljubitelji in gojitelji vinske trte in med vrtičkarji.

»Socialistično kmetijstvo« je namenjeno predvsem agronomskim inženirjem in kmetijskim tehnikom. V njem so znanstvene razprave o naši kmetijski proizvodnji.

»Zbornik za kmetijstvo in gozdarstvo« je glasilo naše mlade samostojne agronomске, gozdarske in veterinarske fakultete v Ljubljani. Izdaja ga prav tako založba »Kmečka knjiga«.

Poleg tega je založba »Kmečka knjiga« izdala tudi vrsto žepnih kmečkih koledarjev, raznih brošuric, navodil, plakatov, letakov, tiskovin, stenskih koledarjev itd. za potrebe vasklega prebivalstva in kmetijske proizvodnje.

(Nadaljevanje prihodnjé)

S PODMORNICO POD LEDENO PLOŠČO SEVERNEGA TEČAJA

Ni še dolgo tega, kar je ameriška podmornica »Redfish« izpolnila eno najzanimivejših in najnevarnejših nalog v zgodovini pomorstva. V spremstvu ledolomilca in nekaj helikopterjev je podmornica prišla v Arktični ocean, severno od Aljaske, do velike ledene planine, ki prekriva Severni tečaj in se tam spušta pod ledeno ploščo. Cilj te zelo nevarne plovbe je bil preiskusiti, če bo kdaj v bodočnosti podmornica sposobna prepluti Severni tečaj pod ledom in se nenadoma pojaviti nekje v bližini sovjetske vojne luke Murmanska.

Polarna ledena plošča, ki leži na Severnem tečaju, zavzema 10 milijonov kvadratnih kilometrov, kar pomeni, da je podobna velikemu kontinentu. Led je debel od enega do desetih metrov in tako čvrst, da bi mogel streti debele železne plošče podmornice, če bi ta ne bila zgrajena prav za to prilžnost.

Potovanje pod ledom Severnega tečaja je možno posebno sedaj, ko v Ameriki dograjajo prve atomske podmornice na svetu, ki bodo sposobne prevoziti pod vodo tudi do nekaj tisoč kilometrov, ne da bi medtem izplule. Na prvi polkusni vožnji bi debeli led skoraj zlomil vse krake dveh propelerjev ledolomilca, tako da se je moral vrniti v izhodno luko, medtem ko se je podmornica se približala skozi led. Ko ga ni mogla več razbiti, se je potopila in iskala poti pod ledeno ploščo. Skozil periskop so mornarji videli krasen prizor: svetloba je padala na ledene kapnike, ki so v obliki nekakih stebrov viseli iz ledene plošče. Nekateri so bili dolgi tudi do 20 metrov.

Podmornica »Redfish« se je drzno približala skozi strašno ledeno džunglo in se neprestano zadrževala v ledene stebre. Vsa notranjost se je stresala, kot bi jo premetavale neke

strašne roke. Kapetan je z različnimi elektronskimi aparati, z radarjem in sonerjem iskal spet poti na površino, toda povsod je bila le modrikasta svetloba. Plovba pod ledeno ploščo je trajala že nekaj ur in že je primanjkovalo kislika. Sečle po osmih urah so aparati odkrili vrzel v ledu in podmornica je lahko izplula.

Nekajmesčne plovbe »Redfish« so dali ameriški vojni marnarici dragocene podatke, kako naj grade svojevrstno sestavljeno atomsko podmornico, ki bo podvozila Severni tečaj. Če bo dosegla hitrost 35 milj na uro, bo prispela od Aljaske do ruskih obal v štirih dneh.

Člani Socialistične zveze in vsi volivci, segajte po blokhi volilnega sklada!



»Kaj, tokrat samo eden!?!«

LOJZE ZUPANC: VELIKI DNEVI Povest

Tako jim je v razgovoru potekal čas. Nikomur se ni ljubilo delati. Ded je bil v mislih pri partizanih, ki so že pred tremi dnevi odšli proti Suhorju. Vsak večer je vlekli na ušesa, da bi slišal streljanje.

»Vrnejo se,« je razmišljal. »Potolčejo suhorsko fašistično posadko in se vrnejo. Potem bomo spet laže dihali...«

Zunaj pa je sijalo sonce. Vsa Bela krajina se je kopala v njem. Ljudstvo v tej deželici pa se je proti fašistični oboroženji premoči zgrizeno borilo za prostor na soncu. Borilo se je in trpelo. Trpelo in verovalo v zmago pravice in resnice.

Bela krajina je gorela. Z nadčloveškimi napori so partizani branili revne, od fašistov zasedene vasi pred njihovim nasiljem. Sovražnik je bil neprijetno boljše oborožen od njih. Vsak dan so v borbah ugašala mlada življenja. Ljudstvo se je zljilo s partizani v eno misel. Eno dejanje je bilo vsem pred očmi, zanj so trpeli: borba! Borba proti

zatrincem slovenske besede, pesmi, svobode. In ljudje so pomagali partizanom, kakor so vedeli in znali. Zbirali so hrano za borce, mladina pa je obiskovala ranjence in jim nosila vsega, kar so premogle revne hiše.

Iz Črnomlja, Metlike, Starega trga in Semiča, od vsepovsod, kjer so bile zbrane močnejše vojske posadke, so fašisti na vas, ki so jih bili partizani v borbah osvobodili, grmeli s topovi. Topovske krogle so rušile, zažigale in uničevale, kar so zgradili in postavili rodoviti. Ni bilo noči, da ne bi zdaj tu, zdaj tam zaregljala strojnica. Po vaseh, ki so jih obstrlejevali fašistični topovi, so begali ljudje in tekali na vse strani in iskali zavetja. Skrivali so se v podzemskih jamah in po kleteh, želeči si ohraniti golo življenje.

Partizanov je bilo vsak dan več. Vsaka fašistična posadka, ki so jo premagali, pregnali ali potolkli, je okrepila njihovo oboroženo silo. Z orožjem, ki so ga zaplenili sovražniku v borbah, so vračali udarce tistim, ki so zanesli gorje v deželico ob Kolpi. Fašisti so se ponekod divje borili, nekateri postojanke pa so zapuščali brez borbe in vdeseli, če so lahko zbežali pred maščevanjem in odnesli celo kožo. Za seboj so puščali orožje, municijo, živeč, obleko in rezervno obutev, ker niso ničesar mogli odnesti s seboj.

Ljudje pa so se veselili svobode, ki se jim je okopana v krvi, ognju in dimu zasmejala, čim so tuji vojaki odšli, čim so partizani zavzeli njihove utrdbe in bunkerje.

Toda tudi fašisti niso mirovali! Iz večjih središč, kjer so bile nastanjene njihove močne posadke, so uprizarjali hajke na mirne vasi, požigali hiše in gospodarska poslopja, lovili može in fante ter jih ubijali ali odganjali v pregnanstvo. Vsak teden so napolnili vlak pregnancev za tujino, vsak teden so jih vozili v pregnanstvo, v smrt.

Tistega dne, ko se je bil stric Jurij zglašil pri Starihovih v Dobravicah, so fašisti odpeljali na železniko postajo mož in fante, ki so jih imeli zaprte v graščakem gradu. Kam so jih vodili? Na vlak, ki bo siromake odpeljal v pregnanstvo.

Nekaj molč je bilo vkleknjenih. Med njimi je bil tudi učitelj Milan Potočnik. Ničesar mu niso mogli očitati, ničesar dokazati, saj za zveze, ki jih je imel s partizani, niso vedeli. A prijeli so ga, zaprli, na poti na železnisko postajo pa vkleknili kakor zločinca. Dovolj je bilo že to, da je bil Potočnik slovenski učitelj...

Na postaji so jih kakor živino nagnali v vagono. Kmalu se je vlak premaknil. Skriti za zavezničnimi okni po bližnjih hišah, za grmovjem ob progi, v jarkih pod železniskim nasipom so se tisti, ki so

še ostali doma, s solznimi očmi poslavljali od pregnancev. Vlak pa je vozil dalje, dalje proti Rabu, proti otoku smrti...

A glej, kaj se je zgodilo, da se je vlak iznenada ustavil sredi proge med Gradacem in Črnomljem? Nekdo je bežal proč od proge proti bližnjemu gozdu. Ah, to je Potočnik! Skočil je z vozečega vlaka. Padel je v jarek ob progi. Urno se je pobral in z vkleknjenimi rokami bežal, bežal, bežal. Vojaki, ki so spremljali vlak, napolnjeni s pregnanci, so pričeli streljati za njim. Vlak se je ustavil sredi proge. Toda Potočnika ni zadela nobena krogla, četudi so mu živžigale mimo ušes. Ubral je cikcakasto pot proti bližnji lozi, ki ga je skrila pred sovražnimi krogli. Utonil je v gozdove in se po znanih stezah onstran Kloštra prebil v Veliko lozo.

Gozdovi so dobri. Skrili so ga pred fašisti in njihovimi puškami.

Velika loza... Poznal jo je. Kolikokrat je hodil tod! Sam ali pa z ženo in s sinčkom Vladjem, ki ju je vodil na sprehod v vročih poletnih dneh po senci njenih kosatih dreves. Tod je včasih vodil solarje na sprehod. Na kratkih šolskih izletih skozi Veliko lozo jim je odkrival lepote gozdnega življenja, nabiral z njimi rdeče jagode in gobe ter se od srca nasmejal, kadar so prebudili na ložu spečega zajčka.